

อุปสรรคขวางทางประชาธิปไตย:
การกดขี่ในระบอบทหารและร่างรัฐธรรมนูญของไทย

สารบัญ

2 บทสรุปย่อ

5 กรอบกฎหมายเผด็จการที่จำกัดการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ

10 คสช.ควบคุมกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการจากการแต่งตั้งของทหาร

การแทรกแซงของทหารในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

คำถามพ่วงประชามติกำหนดโดยรัฐบาลทหาร

ผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น: รัฐบาลทหารได้รับประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว

การจำกัดสิทธิ การควบคุมตัว การเผยแพร่ด้านเดียวทำลายกระบวนการออกเสียงประชามติ

ผู้วิจารณ์รัฐธรรมนูญถูกควบคุมตัว การอภิปรายถูกปิดกั้น

ศูนย์ปราบโกงประชามติ – ห้าม; ศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อย – ทำได้

นักข่าว สำนักข่าวตกเป็นเป้าโจมตี

คสช. โหมโฆษณาชวนเชื่ออย่างหนัก

ไม่อนุญาตให้มีผู้สังเกตการณ์อิสระ

ปัญหาของรัฐธรรมนูญ: ข้อบกพร่องหลักแก่ประการของร่างรัฐธรรมนูญ

ประชาคมระหว่างประเทศวิจารณ์การจำกัดสิทธิในกระบวนการออกเสียงประชามติ

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

บทสรุปย่อ

ในวันที่ 7 สิงหาคม 2559

พลเมืองไทยจะได้ไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นว่าจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำโดยรัฐบาลทหารของไทยหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศนับแต่ปี 2475 หรือไม่

แทนที่จะเป็นก้าวที่สำคัญไปสู่สิ่งที่คสช.เรียกว่า “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบและยั่งยืน”

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับได้สร้างองค์กรที่ขัดกับระบอบการของประชาธิปไตย

พร้อมกับลดบทบาทของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งในอนาคตให้น้อยลง ซึ่งก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง

หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่ยอมรับ

นั่นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทหารและตัวแทนกระชับอำนาจและสืบทอดอิทธิพลด้านการเมืองต่อไป

คสช.ควบคุมและจัดการกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญอย่างเข้มงวด

เพื่อรับรองว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะยิ่งหนุนเสริมบทบาทของกองทัพทหาร

และหน่วยงานที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งในโครงสร้างทางการเมืองของไทย

ซึ่งได้เป็นการบั่นทอนคุณภาพขององค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตย

ทางการได้ใช้อำนาจตามประกาศคำสั่งของคสช.และกฎหมายที่กดขี่ต่าง ๆ

รวมทั้งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อขัดขวางไม่ให้เอกชน

บุคคลภาคประชาสังคมและพรรคการเมืองรณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ ในช่วงไม่กี่เดือนก่อนจะถึงการออกเสียงประชามติ การคุกคาม

การควบคุมตัว และการดำเนินคดีกับผู้วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เพิ่มมากขึ้น ระหว่างวันที่ 27 เมษายน ถึง 24 กรกฎาคม

2559 เจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวบุคคลโดยพลการอย่างน้อย 41 คน เพราะว่าบุคคลเหล่านี้ได้วิพากษ์วิจารณ์หรือรณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ

รวมถึงแกนนำของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) อย่างน้อย 38 คน ที่ถูกควบคุมตัว

ในการพยายามที่จะจัดตั้งศูนย์ปราบโกงประชามติ

การที่ทางการพุ่งเป้าโจมตีผู้สื่อข่าวและสำนักข่าวที่มีกวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหาร

เป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยคสช.ในบริบทของกระบวนการออกเสียงประชามติ

นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารยังเข้าร่วมและสังเกตการณ์การอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญอย่างสม่ำเสมอ

ในหลายกรณี ทางการได้สั่งยกเลิกการจัดสัมมนาและอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ และบางครั้งได้แสดงท่าทีข่มขู่ผู้เข้าร่วมประชุม

ในขณะที่ทางการสั่งระงับการอภิปรายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับร่างรัฐธรรมนูญ

คสช.กลับใช้ทรัพยากรมากมายเพื่อรณรงค์สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ

แม้มีข้อกำหนดให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมการออกเสียงประชามติต้องดำเนินการอย่างเป็นธรรม

แต่การรณรงค์ของหน่วยงานเหล่านี้เพื่อเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ ได้ขาดความสมดุลทางการเมือง

และปฏิบัติงานโดยใช้สองมาตรฐานรวมถึงความลำเอียง ท้ายสุดนี้

การที่คสช.ห้ามไม่ให้ผู้สังเกตการณ์อิสระเข้าร่วมสังเกตการณ์การออกเสียงประชามติ

ยิ่งทำให้เกิดข้อกังขามากขึ้นต่อความเป็นธรรมของกระบวนการนี้

ไม่ว่าผลการออกเสียงประชามติจะออกมาเป็นอย่างไร คสช.ก็ยังสามารถสืบทอดอำนาจต่อไปได้

ในกรณีที่ชาวไทยได้ลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะทำให้การกระชับอำนาจของคสช.เป็นไปอย่างชอบธรรม

ส่วนกรณีที่ร่างไม่ผ่าน ก็จะกลายเป็นข้อแก้ตัวให้คสช.ชะลอการปฏิบัติตามคำสัญญาที่จะฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยในไทย

:ลำดับเหตุการณ์สำคัญนับแต่รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557

22 พฤษภาคม 2557

รัฐประหาร

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยึดอำนาจและประกาศคสช. ที่ 7/2557 ห้ามการชุมนุมสาธารณะของบุคคลกว่าห้าคนขึ้นไป

7 มิถุนายน 2557

ประกาศคสช. ที่ 57/2557 ห้ามพรรคการเมืองจัดการประชุมหรือดำเนินการทางการเมือง

27 มิถุนายน 2557

หัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาระบุว่าจะมีการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม 2558

18 กรกฎาคม 2557

ประกาศคสช. ที่ 97/2557 ห้ามการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหารและห้ามเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

21 กรกฎาคม 2557

ประกาศคสช. ที่ 103/2557 เพื่อแก้ไขข้อความในประกาศคสช. ที่ 97/2557 ซึ่งห้ามการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลทหาร โดยเปลี่ยนเป็นห้ามวิพากษ์วิจารณ์โดยขาดความสุจริตใจหรือมุ่งทำลายความน่าเชื่อถือ

22 กรกฎาคม 2557

คสช. ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวและให้มีผลบังคับใช้ทันที

31 กรกฎาคม 2557

คสช. แต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่งมีสมาชิก 200 คนเพื่อเป็นหน่วยงานนิติบัญญัติ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ทหารทั้งที่รับราชการอยู่และเกษียณแล้ว

21 สิงหาคม 2557

หัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของประเทศไทย

6 ตุลาคม 2557

คสช. แต่งตั้งตัวแทน 250 คนเพื่อเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) โดยมีหน้าที่จัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปและให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

4 พฤศจิกายน 2557

คสช., สปช., สนช. และคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ประกอบด้วยสมาชิก 36 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญ¹

1 เมษายน 2558

---

1 ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือชื่ออังกฤษตอนนั้นว่า “National Peace and Order Maintaining Council (NPOMC)” รัฐบาลทหารได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย สองวันต่อมาได้เปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษเป็น “National Council for Peace and Order (NCPO)”

2 สปช. แต่งตั้งสมาชิกกรธ. 20 คน ส่วนคสช., สนช. และคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งสมาชิกกรธ. ฝ่ายละห้าคน โดยคสช. เป็นผู้แต่งตั้งประธานกรธ.

คสช.ประกาศยกเลิกการใช้กฎอัยการศึกและได้ประกาศใช้คำสั่งคสช.ที่ 3/2558 โดยทันที เพื่อให้อำนาจรัฐบาลทหารในลักษณะเดียวกับอำนาจที่มาจากกฎอัยการศึก คำสั่งนี้ได้กำหนดข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

17 เมษายน 2558

กรธ.จัดทำร่างรัฐธรรมนูญจนแล้วเสร็จ

27 พฤษภาคม 2558

โฆษกคสช. พันเอกวีรชน สุคนธปฏิภาคกล่าวว่า หัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาคาดว่าจะมีการเลือกตั้งในเดือนกันยายน 2559

13 สิงหาคม 2558

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการต่อการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เริ่มมีผลบังคับใช้

6 กันยายน 2558

สปช.มีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญด้วยคะแนน 135 ต่อ 105 เสียง และงดออกเสียงเจ็ดคน มีการตั้งยุบสภ.และกรธ.

5 ตุลาคม 2558

คสช.แต่งตั้งสมาชิกกรธ.ใหม่ 21 คน เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายในหกเดือน หัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาแต่งตั้งบุคคล 200 คนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) เพื่อกำกับดูแลแผนปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐบาลทหาร โดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ

26 มกราคม 2559

หัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาระบุว่า จะมีการเลือกตั้งทั่วไปภายในเดือนกรกฎาคม 2560

29 มกราคม 2559

กรธ.เปิดเผยร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรก โดยประธานกรธ. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ซึ่งได้กล่าวว่า แผนการของคสช.ที่จะจัดการเลือกตั้งภายในกลางปี 2560 อาจต้องเลื่อนออกไป “อย่างน้อยสองหรือสามเดือน”

29 มีนาคม 2559

ประธานกรธ. นายมีชัย ฤชุพันธุ์เปิดเผยร่างรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้ายต่อสาธารณะ

7 เมษายน 2559

สนช.มีมติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ ด้วยคะแนนเสียง 171 ต่อ 1 และงดออกเสียงสามคน

23 เมษายน 2559

พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญเริ่มมีผลบังคับใช้

29 เมษายน 2559

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ออกประกาศระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแสดงความคิดเห็นในการออกเสียงประชามติ เพื่อควบคุมพฤติกรรมในช่วงการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ 7 สิงหาคม

10 พฤษภาคม 2559

โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ยกเลิกการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีอยู่ในมาตรา 61

ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

6 มิถุนายน 2559

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่ามาตรา 61

ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

29 มิถุนายน 2559

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ขัดแย้งกับมาตรา 4

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

14 กรกฎาคม 2559

ประกาศคำสั่งคสช.ที่ 41/2559 ซึ่งให้อำนาจอย่างกว้างขวางกับคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง

กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในการสั่งปิดสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์

ศาลปกครองสูงสุดไม่รับพิจารณาคำร้องของ iLaw ที่ต้องการให้เพิกถอนประกาศกค.

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการแสดงความคิดเห็นในการออกเสียงประชามติ

กรอบกฎหมายเผด็จการที่จำกัดการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ

กรอบกฎหมายของไทยปิดกั้นการอภิปรายอย่างเสรีและเปิดเผยเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ

กฎหมายหลายมาตราที่นำมาปฏิบัติตามภายหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557

ได้กำหนดข้อจำกัดที่เข้มงวดต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

ซึ่งข้อจำกัดหลายประการเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศของไทย

ทางการมักใช้กฎหมายเผด็จการและประกาศคำสั่งที่ออกโดยรัฐบาลทหาร หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

เพื่อขัดขวางเอกชน บุคคลภาคประชาสังคมและพรรคการเมืองไม่ให้รณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้น

พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญยังประกอบด้วยข้อบทที่เขียนขึ้นมาเพื่อห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ

เป็นการเฉพาะ

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559

รัฐบาลทหารได้แต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)

ซึ่งมีสมาชิกที่ครึ่งหนึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทหารทั้งที่รับราชการอยู่และเกษียณอายุแล้ว

สนช.ให้ความเห็นชอบต่อร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 7 เมษายน 2559

และให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน 2559³

3

Nation, หัวหน้าคสช. ให้เหตุผลถึงการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ - Junta chief defends make-up of National Legislative Assembly, 2 สิงหาคม 2557

ทางการได้ใช้กฎหมายฉบับนี้เพื่อทำการจับกุม โดยพลการและตั้งข้อหาต่อบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์ หรือรณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ (โปรดดู ด้านล่าง การจำกัดสิทธิ การควบคุมตัว การเผยแพร่ด้านเดียวทำลายกระบวนการออกเสียงประชามติ)

มาตรา 61 ของพระราชบัญญัติกำหนดว่า “ผู้ใดดำเนินการเผยแพร่ข้อความ ภาพ เสียง ในสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือในช่องทางอื่นใด ที่คิดไปจากข้อเท็จจริงหรือมีลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว หยาดคาย ปลุกระดม หรือข่มขู่ โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียง ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย” ผู้ใดกระทำความผิดตามข้อนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดไม่เกินสิบปีด้วยก็ได้

นอกจากนั้น มาตรา 63

ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญยังห้ามเผยแพร่ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการออกเสียง ในระหว่างเวลาเจ็ดวันก่อนวันที่ 7 สิงหาคมจนถึงเวลาสิ้นสุดการออกเสียงในวันออกเสียง

ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในวันที่ 29 เมษายน 2559 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ออกประกาศระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแสดงความคิดเห็นในการออกเสียงประชามติ

ที่เป็นแนวปฏิบัติสำหรับควบคุมพฤติกรรมในช่วงก่อนการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2559 ข้อห้ามในประกาศฉบับนี้ได้ซ้ำกับข้อห้ามบางข้อที่มีอยู่แล้วในมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ แต่ได้มีการเพิ่มข้อห้ามอย่างอื่นเข้ามา ซึ่งมีดังต่อไปนี้:

1) ห้ามจัดสัมมนาหรือการอภิปรายโดยไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้าร่วม 2) ห้ามชักชวนให้ใส่เสื้อหรือติดเข็มกลัด ดิตรง ริบบิ้น หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่มุ่งให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง หรือมีการขายสิ่งของดังกล่าวเพื่อเป็นการปลุกระดมทางการเมือง และ 3) ห้ามการรณรงค์เพื่อให้เกิดความคล้อยตามของคนในสังคม⁴

:การขออำนาจศาลตรวจสอบพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2559 โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้เพิกถอนการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ iLaw มีความเห็นว่าข้อบัญญัติเหล่านี้ขัดแย้งกับมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมของประชาชนตามที่มีการคุ้มครองในพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย⁵ ในวันที่ 6 มิถุนายน 2559 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ยื่นเรื่องต่อไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามาตรา 61 สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่⁶ ในวันที่ 29 มิถุนายน 2559 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ว่ามาตรา 61 ไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ⁸ ศาลให้เหตุผลว่า เสรีภาพตามที่รับรองในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวอาจถูกจำกัดได้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบและระเบียบของชาติ เพื่อศีลธรรมอันดี

4 Bangkok Post, กกต.ประกาศสิ่งที่ทำได้และทำไม่ได้ในการออกเสียงประชามติ - EC announces referendum do's and don'ts, 29 เมษายน 2559

5 Bangkok Post, กลุ่มขออำนาจศาลเพื่อตรวจสอบพรบ.ประชามติ - Group seeks referendum bill challenge, 11 พฤษภาคม 2559

6 Bangkok Post, กลุ่มขออำนาจศาลเพื่อตรวจสอบพรบ.ประชามติ - Group seeks referendum bill challenge, 11 พฤษภาคม 2559

7 Bangkok Post, ผู้ตรวจการแผ่นดินยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบพรบ.ประชามติ - Ombudsmen petition charter court over referendum law, 6 มิถุนายน 2559

8 Nation, ศาลวินิจฉัยว่ากฎหมายประชามติไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ - Referendum law not unconstitutional, court rules, 29 มิถุนายน 2559

และเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น⁹ ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 ศาลปกครองสูงสุดได้ยกคำร้องของ iLaw ที่ต้องการให้ศาลสั่งเพิกถอนประกาศกคค.¹⁰

---

2. คำสั่งและประกาศของคสช.

คำสั่งและประกาศคสช.หลายฉบับได้ กำหนดข้อจำกัดที่รุนแรงต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็น และการชุมนุมโดยสงบ ทางกรมกฤษฎีกาได้อ่านจากคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่3/2558 เพื่อจับกุมบุคคลโดยพลการและเพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์หรือรณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ (โปรดดู ด้านล่าง การจำกัดสิทธิ การควบคุมตัว การเผยแพร่ฝ่ายเดียวทำลายกระบวนการออกเสียงประชามติ) ประกาศคสช.ที่ 7/2557 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ห้ามการชุมนุมของบุคคลห้าคนหรือมากกว่านั้น ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[ตำรวจไทยจับกุมนักศึกษาที่ประท้วงหน้าห้างสรรพสินค้าที่กรุงเทพฯ วันที่ 22 พฤษภาคม 2558. © Pomchai Kittiwongsakul / AFP]

---

9 Prachatai, ร่างพรบ.ประชามติสนับสนุนให้เกิดความปรองดองทางสังคม: ศาลรัฐธรรมนูญ - Draft Referendum Act encourages social reconciliation: Constitutional Court, 5 กรกฎาคม 2559

10 Nation, ใบปลิวของกระบวนการประชาธิปไตยมีความคิด แต่กคค.จะไม่แจ้งข้อหา - NDM's leaflets on charter deemed a crime, but EC will not press charges, 15 กรกฎาคม 2559

คำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558, ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 ประกอบด้วยข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการห้ามการชุมนุม ข้อ 5 ของคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 ให้อำนาจทหารในการออกคำสั่งเพื่อห้าม “การเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ที่มี [...]

ข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดจนกระทบต่อความมั่นคงของชาติหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน” ข้อ 12 ของคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 ห้ามชุมนุมทางการเมือง ณ ที่ใด ๆ ที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ประกาศคสช.ที่ 7/2557 และคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 มักถูกใช้เพื่อควบคุมตัวนักกิจกรรมและบุคคลที่แสดงการต่อต้านระบอบทหาร ระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ถึง 31 พฤษภาคม 2559 ทางทหารได้จับกุมบุคคลอย่างน้อย 225 คนเนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์ระบอบทหารอย่างสงบ¹¹

ประกาศคสช.ที่ 57/2557 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2557 ห้ามมิให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้ว “ดำเนินการประชุม หรือดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง”

ประกาศคสช.ที่ 97/2557 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 ห้าม “การวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ” และห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ สร้างความสับสนให้กับสังคม ชั่วร้าย ปลุกปั่นให้เกิดความขัดแย้ง หรือสร้างให้เกิด “ความแตกแยก” ในราชอาณาจักร หากไม่สามารถปฏิบัติตามข้อบทเหล่านี้ได้ อาจส่งผลให้มีการสั่งปิดสถานีข่าวในทันที

ประกาศคสช.ที่ 103/2557 แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคสช.ที่ 97/2557 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เปลี่ยนจากคำว่า ห้าม “การวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ”

มาเป็นการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยมีเจตนาไม่สุจริต เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของคณะรักษาความสงบแห่งชาติด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จ

คำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 41/2559 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 ให้อำนาจคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

ในการสั่งปิดสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เผยแพร่ข้อมูลที่มีแนวโน้มเป็นการคุกคามความมั่นคงของรัฐ¹² ตามคำสั่งนี้ห้ามไม่ให้สถานีวิทยุและโทรทัศน์ใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งปิด¹³ ทั้งยังยกเว้นกสทช.จากการรับผิดชอบทั้งในทางอาญา ทางแพ่ง หรือการลงโทษทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการใด ๆ ตามคำสั่งนี้¹⁴

3. พระราชบัญญัติการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์นำข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็น “เท็จ” หรือ “ปลอม” เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ที่น่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ตามมาตรา 14

ของพระราชบัญญัติการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ บุคคลที่มีความผิดฐาน “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน หรือ [...]

ความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี

11 iLaw, พฤษภาคม 2559: ประเทศไทยถูกวิจารณ์อย่างหนักในเวที UPR แม้จำนำถูกจับหลังตอบในแชทกับบุรินทร์

ผู้ดูแลเพจล้อเลียนประยุทธ์แปดคนได้รับการปล่อยตัว - Thailand badly criticized at the UPR, Ja New's mother arrested after replying to a chat sent by Burin, eight administrators of Prayuth-mocking-page released, 17 มิถุนายน 2559

12 Nation, กสทช.มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการสั่งปิดสื่อวิทยุและโทรทัศน์ - NBTC given absolute power to close broadcast media, 17 มิถุนายน 2559

13 AP, รัฐบาลไทยเร่งควบคุมสื่อก่อนการออกเสียงประชามติ - Thailand tightens controls on media ahead of charter vote, 14 กรกฎาคม 2559; Nation, กสทช.มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการสั่งปิดสื่อวิทยุและโทรทัศน์ - NBTC given absolute power to close broadcast media, 14 กรกฎาคม 2559

14 Nation, รัฐบาลทหารเร่งควบคุมสื่อ - Junta tightens grip on media, 15 กรกฎาคม 2559

หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 15 กำหนดกระบวนโทษเท่ากันสำหรับ

“ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน”

พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ได้ถูกใช้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเพื่อดำเนินคดีกับผู้ทำงานด้านสื่อและนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งจิรนุช เปรมชัยพร บรรณาธิการบริหาร *ประชาไท*¹⁵ อลัน มอริสัน (Alan Morison) และชุดิมา สีดาเสถียร ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ออนไลน์ *ภูเก็ตวาทัน*¹⁶ และแอนดี้ ฮอลล์ (Andy Hall) นักปกป้องสิทธิแรงงาน¹⁷ สืบเนื่องมาจากการนำกฎหมายฉบับนี้มาใช้ในคดีที่กล่าวถึง ทางกรได้ระบุว่าผู้ที่โพสต์ข้อความ “ที่เป็นข้อเท็จจริงที่บิดเบือนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ” ในทางอินเทอร์เน็ตอาจถูกดำเนินคดีตามมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์¹⁸

4. มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (‘ยุยงปลุกปั่น’)

มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (‘ยุยงปลุกปั่น’) กำหนดกระบวนโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี สำหรับบุคคลที่กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วย “ความเห็นหรือคำติชมเพื่อ (ก) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย (ข) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ (ค) เพื่อให้เกิดความวุ่นวายในกฎหมายแผ่นดิน”

ทางการได้ใช้มาตรา 116

ของประมวลกฎหมายอาญามากขึ้นในการโจมตีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสงบต่อรัฐประหารและนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่ของคสช. ระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ถึง 27 เมษายน 2559 ทางกรตั้งข้อหาบุคคลอย่างน้อย 47 คนตามมาตรา 116¹⁹ ส่วนใหญ่เป็นข้อหาที่เกิดจากการใช้มาตรา 116 อย่างจริงจังเกินไป และบางครั้งก็ยากจะอธิบายได้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น 1) อดีตรัฐมนตรีศึกษาธิการ จาตุรงค์ ฉายแสง ซึ่งถูกตั้งข้อหาเนื่องจากการพูดที่สมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศในกรุงเทพฯ โดยเขาได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557²⁰ 2) รินดา ปุชานบุตร หญิงวัย 45 ปี ซึ่งได้แชร์ข่าวลือในโซเชียลมีเดียเกี่ยวกับหัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา²¹ 3) ชีววรรณ เจริญสุข หญิงวัย 57 ปีจากเชียงใหม่ ถูกตั้งข้อหาเนื่องจากลงรูปภาพในเฟซบุ๊กของตนในขณะที่ถือขันแดง ที่มีคำอวยพรวันปีใหม่ไทยจากอดีตนายกรัฐมนตรีนครินทร์ ทักษิณ ชินวัตรและยังลักษณ์ ชินวัตร²² 4) ประชาชน 8 คนในกรุงเทพฯ และขอนแก่นถูกตั้งข้อหาเนื่องจากมีส่วนร่วมในการจัดทำเฟซบุ๊กเพจ ‘เรารักพลเอกประยุทธ์’ เพื่อเป็นการล้อเลียนนายก²³ และ 5) ปรีชา แก้วบ้านแพ้ว ชายวัย 77 ปี ถูกตั้งข้อหาเนื่องจากนำดอกไม้ไปมอบให้กับนักกิจกรรมในระหว่างการเดินอย่างสงบเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในกรุงเทพฯ²⁴

15 Prachatai, ศาลฎีกาวินิจฉัยเอาผิดประชาไทกรณีความรับผิดชอบในฐานะตัวกลางของสื่อ - Supreme Court rules against Prachatai in Internet intermediary liability case, 23 ธันวาคม 2558

16 Phuketwan, กองทัพเรือใช้พรบ.คอมพิวเตอร์ฟ้องนักข่าว - Navy Uses Computer Act to Sue Journalists, 18 ธันวาคม 2013

17 Bangkok Post, คดีฮอลล์ปิดแล้ว: การให้สัมภาษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย - Andy Hall case closed: Interview wasn't in Thailand, 18 กันยายน 2558

18 Prachatai, ทางการใช้พรบ.คอมพิวเตอร์ปราบปรามผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐธรรมนูญ - Authorities to use Computer Crime Act to quell charter critics, 17 กุมภาพันธ์ 2559

19 iLaw, ข้อหาต่อบุคคลที่เกิดขึ้นภายหลังรัฐประหาร 2557 - Charges against individuals after 2014 coup, 30 เมษายน 2559

20 iLaw, Chaturon : ข้อหาขัดขืนคำสั่งคสช. มาตรา 116 พรบ.คอมพิวเตอร์: คดี #600 - Defying NCPO order, Section 116, CCA; Case #600

21 iLaw, รินดา: โพสต์ข่าวลือเกี่ยวกับการโอนเงินไปสิงคโปร์ของพลเอกประยุทธ์ คดี #600 - Rinda: posted a rumor that Gen. Prayuth transferred money to Singapore; Case #682

22 Khaosod English, ผู้หญิงถูกตั้งข้อหาสมอ้างการปกครองจากการโพสต์รูปพร้อมขันแดง - Woman charged with sedition for posing with red bucket, 29 มีนาคม 2558

23 iLaw, เมษายน 2559: ผู้ดูแลเฟซบุ๊กเพจแปดคน ถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 116, นักกิจกรรม “ใส่เสื้อขาวและยืนเฉย ๆ” ถูกจับ, และพรบ.ประชามติมีผลบังคับใช้แล้ว - 8 Facebook page administrators charged under Section 116, “Wearing White and just standing” activists arrested, and Referendum Act now in effect, 6 มิถุนายน 2559

24 Khaosod English, ชายสูงวัยได้รับโทษรอลงอาญาจากการมอบดอกไม้ - Elderly man gets suspended sentence for giving flowers, 23 พฤษภาคม 2559

5. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

สนช. รับรองร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 และได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2558 กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้ประท้วงต้องขออนุญาตจากตำรวจล่วงหน้า 24 ชั่วโมง ทั้งยังห้ามการชุมนุมในระยะ 150 เมตรจากเขตพระราชฐาน หรือภายในอาคารทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา และศาล เว้นแต่มีการอนุญาตและมีการกำหนดไว้เป็นพิเศษจากทางการ ทั้งยังห้ามการชุมนุมระหว่างหกโมงเย็นถึงหกโมงเช้า และห้ามไม่ให้ผู้ประท้วงปิดกั้นทางเข้าหรือก่อให้เกิดความไม่สงบในหน่วยงานราชการ สนามบิน ท่าเรือ สถานีรถไฟ และสถานีขนส่ง โรงพยาบาล โรงเรียน และสถานทูต ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นับตั้งแต่มีผลบังคับใช้

ทางการได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะหลายครั้งเพื่อขัดขวางไม่ให้พนักงานกิจกรรมจัดการชุมนุมหรือกิจกรรมสาธารณะ หรือเพื่อข่มขู่บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง²⁵

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเป็นการจัดทำโดยคสช. แต่เพียงฝ่ายเดียว และมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 ประกอบด้วยหลายมาตราที่ให้อำนาจคสช. อย่างไม่จำกัดเพื่อควบคุมเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวให้อำนาจเบ็ดเสร็จกับหัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการออกประกาศคำสั่งใด ๆ ที่จำเป็น “เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน”

ระหว่างเดือนธันวาคม 2557 ถึงกรกฎาคม 2559 พลเอกประยุทธ์ใช้อำนาจตามมาตรา 44 อย่างน้อย 80 ครั้ง โดยไม่ต้องรับผิดชอบและมีการคุ้มกันทางกฎหมายอย่างเต็มที่²⁶

มาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวกำหนดให้ประกาศหรือคำสั่งของคสช.

“เป็นกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเป็นที่สุด” และมาตรา 48

ได้ยกเว้นคสช. และบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อบทเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เสียหายจากการปฏิบัติชอบด้านสิทธิมนุษยชน ไม่สามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องการแก้ปัญหาต่อการปฏิบัติของทางการในการบังคับใช้ประกาศคำสั่งของคสช. ได้

คสช. ควบคุมกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเต็มไปด้วยข้อบกพร่องร้ายแรง และมีการแทรกแซงอย่างชัดเจนจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คสช. ควบคุมและจัดการกระบวนการนี้อย่างเข้มงวด

เพื่อรับรองว่าร่างรัฐธรรมนูญจะหนุนเสริมบทบาทของทหารและหน่วยงานที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งในโครงสร้างทางการเมืองของไทย ได้เป็นการบั่นทอนคุณภาพขององค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตย (โปรดดูด้านล่าง ปัญหาของรัฐธรรมนูญ:

ข้อบกพร่องหลักแก่ประการของร่างรัฐธรรมนูญ)

25

Prachatai, ทหารไทยสั่งห้ามจัดค่ายเยาวชนบริเวณเหมืองแร่จังหวัดเลย - Thai military forbids youth camp in Loei ore mine area, 27 สิงหาคม 2558; Prachatai, ทหารและตำรวจขัดขวางการรวมตัวเพื่อต่อต้านรัฐบาลทหารใจกลางกรุงเทพฯ - Military and police prevent anti-junta gathering in downtown Bangkok, 5 กันยายน 2558; Prachatai, นักกิจกรรมถูกตั้งข้อหาตามพรบ. การชุมนุมสาธารณะ - Activist faces charge under new Assembly Act, 19 กุมภาพันธ์ 2559; Prachatai, พรบ. การชุมนุมสาธารณะส่งผลกระทบต่อขบวนการสิทธิแรงงาน - Assembly Act hurts labour rights movement, 31 มีนาคม 2559; Prachatai, ตำรวจข่มขู่นักกิจกรรมที่เตรียมเคลื่อนไหวในอีสาน - Police intimidate activists rallying in Isaan, 1 กรกฎาคม 2559

26

iLaw, รายงานการใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ในประเทศไทย, 5 กรกฎาคม 2559

ร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการจากการแต่งตั้งของทหาร

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งจะมีการออกเสียงในวันออกเสียงประชามติที่ 7 สิงหาคม จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ที่มีสมาชิก 21 คนและได้รับการแต่งตั้งจากคสช. ในวันที่ 5 ตุลาคม 2558 กรธ.มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ภายในหกเดือน²⁷ ประธานกรธ. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ซึ่งเข้าร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่คสช.ประกาศใช้เมื่อปี 2557 เคยมีมติเข้าร่วมในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญหลังการทำรัฐประหารหลายครั้ง²⁸ ภายหลังรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยในปี 2534 มีชัยได้รับเลือกให้เป็นผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ โดยร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นสส.สามารถดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้²⁹ และในปี 2549 ภายหลังรัฐประหารเพื่อโค่นล้มนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มีชัยได้ช่วยเหลือในการจัดทำคำสั่งและประกาศของรัฐบาลทหาร และยังเป็นประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี 2549 ที่รัฐบาลทหารแต่งตั้ง³⁰

การไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2558

ตั้งแต่รัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่สอง ร่างโดยกรธ.เพื่อใช้เป็นรัฐธรรมนูญถาวร กรธ.ชุดแรกซึ่งมีสมาชิก 36 คนเคยจัดทำร่างซึ่งต่อมาไม่ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่คสช.เป็นผู้แต่งตั้งขึ้น สมาชิกสนช. 250 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ถูกจัดตั้งขึ้นโดยคสช.เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2557 เพื่อดำเนินการปฏิรูป และแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ รวมถึงให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ³¹ ในวันที่ 6 กันยายน 2558 สนช.ลงมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียง 135 ต่อ 105 จดออกเสียงเจ็ดคน³² ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกประกอบด้วยข้อบทที่เป็นปัญหาหลายมาตรา ที่ทำให้อำนาจรัฐบาลจากการเลือกตั้งอ่อนแอลง แต่ได้ให้มาตรการกับทหารในการแทรกแซงทางการเมือง กล่าวคือร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษา 23 คน ส่วนใหญ่เป็นนายทหาร ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติในช่วงที่เกิดวิกฤตของชาติได้ โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ในช่วงห้าปีแรกหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ³³

การแทรกแซงของทหารในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

แรงกดดันจากทหารต่อกรธ.ระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้มีการแก้ไขหลายประการในเนื้อหาของฉบับร่าง กรธ.ได้รับข้อเสนอจากคสช.ให้แก้ไขข้อบทที่เกี่ยวกับวุฒิสภาในบทเฉพาะการในวันที่ 14 มีนาคม 2559³⁴

-
- 27 Reuters, *รัฐบาลทหารแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ หลังร่างเดิมไม่ได้รับความเห็นชอบ - Thai junta picks panel to write constitution after draft rejected*, 5 ตุลาคม 2558
- 28 Nation, *จากการมีประสบการณ์กว้างขวางด้านกฎหมาย มีชัยได้รับเลือกเป็นประธาน - With extensive experience in law, Meechai takes over as boss*, 6 ตุลาคม 2558
- 29 Bangkok Post, *เรียกตัวบุคคลในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของทหาร - Called up in the military's charter draft*, 11 ตุลาคม 2558
- 30 Bangkok Post, *เรียกตัวบุคคลในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของทหาร - Called up in the military's charter draft*, 11 ตุลาคม 2558; Reuters, *รัฐบาลทหารแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ หลังร่างเดิมไม่ได้รับความเห็นชอบ - Thai junta picks panel to write constitution after draft rejected*, 5 ตุลาคม 2558
- 31 Bangkok Post, *สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ 250 คนได้รับการแต่งตั้ง - All 250 National Reform Council members appointed*, 6 ตุลาคม 2557; iLaw, *หลายกระบวนการ แต่มีหน้าที่เหมือนกัน - So many processes, but all have the same function*, 25 กันยายน 2557
- 32 BBC, *รัฐธรรมนูญไทย: สภาที่ทหารแต่งตั้งไม่ให้ความเห็นชอบ - Thailand constitution: Military's council rejects draft*, 6 กันยายน 2558
- 33 ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2558), มาตรา 259, 280
- 34 พลเอก ธีรชัย นาควานิช เลขานุการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, *ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญ - Proposals for guidelines on the amendment of transitory provisions of the draft constitution* 13 มีนาคม 2559; Nation, *คสช.เสนอการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญให้กับ โครงสร้างหลักทางการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่าน - NCPO proposes major change to key political structure in transition*, 16 มีนาคม 2559

ซึ่งต่อมาได้เป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ที่เปิดเผยต่อสาธารณะเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2559³⁵ การเสนอให้มีสมาชิกวุฒิสภา 250 คนจากการสรรหาของคสช. ซึ่งจะดำรงตำแหน่งเป็นเวลาห้าปี และหกคนจาก 250 สว.จะเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากกองทัพ ตำรวจ และกระทรวงกลาโหม³⁶

คำถามพ่วงประชามติกำหนดโดยรัฐบาลทหาร

นอกจากการแทรกแซงในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ คสช.ยังกำหนดให้มีการเพิ่มคำถามพ่วงในการออกเสียงประชามติ โดยคำถามพ่วงดังกล่าวทำให้เกิดความเสียงที่จะทำให้เกิดการตามระบอบประชาธิปไตยอ่อนแอลง

คำถามในการออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม ประกอบด้วยสองข้อ

ข้อแรกเป็นการถามว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อสองเป็นการถามว่าควรมีข้อบทที่อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในช่วงเปลี่ยนผ่านห้าปีแรกหรือไม่

คำถามที่สองซึ่งกำหนดโดยคสช. โดยผ่านตัวแทนคือสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)³⁷ ไม่ได้ระบุถึงคะแนนเสียงของสส.และสว.ในการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดดังกล่าว กรณีที่มีการให้ความเห็นชอบต่อคำถามนี้ในการออกเสียงประชามติ

จะส่งผลให้เกิดกระบวนการที่สว.มีอิทธิพลอย่างมากในการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกสองคนต่อไป

คำถามพ่วงประชามติยังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากการใช้ภาษาซึ่งมีลักษณะชี้แนะให้ผู้มีสิทธิ “เห็นชอบ”

ต่อการยอมให้มีข้อบทนี้ในรัฐธรรมนูญ³⁸ ในวันที่ 8 เมษายน 2559 นายสมชัย ศรีสุทธิยากร กรรมการการเลือกตั้ง

แสดงความกังวลเกี่ยวกับการใช้ภาษาในคำถามพ่วง โดยระบุว่าเป็นการเขียนที่มีลักษณะชี้แนะ

และเป็นภาษาที่อาจทำให้ผู้ใช้สิทธิเกิดความสับสน³⁹ วันต่อมา นายเจตน์ ศิรธรานนท์ โฆษกสนช.ได้บอกปิดคำวิจารณ์เกี่ยวกับคำถามพ่วง และระบุว่าสนช.เห็นว่าเป็นการตั้งคำถามโดยใช้คำที่เหมาะสมแล้ว และชี้แจงไปที่จะเปลี่ยนแปลงคำถาม⁴⁰

35 กระทรวงการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย ใบแถลงข่าว: การเผยแพร่ร่างฉบับสุดท้ายของรัฐธรรมนูญและการประกาศใช้คำสั่งคสช.ที่ 13/2559 - Press Releases: The Dissemination of the Final Constitution Draft and the issuance of the Head of the NCPO's Order No. 13/2559, 3 เมษายน 2559

36 ตามมาตรา 269(ก) ของร่างรัฐธรรมนูญ บุคคลทั้งหกได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

37 Bangkok Post, การออกเสียงเลือกนายกฯ เป็นคำถามพ่วง ในประชามติ - PM vote floated as additional referendum question, 1 เมษายน 2559; Nation, สนช.เห็นชอบคำถามเกี่ยวกับบทบาทของวุฒิสภาต่อการเลือกนายกฯ - NLA approves question on Senate role in choosing PM, 8 เมษายน 2559; สมาชิกสปท. 200 คนได้รับการแต่งตั้งโดยคสช.เพื่อกำกับดูแลแผนปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจ ได้รับการโหวตเห็นชอบ (136 ต่อ3) เพื่อเสนอคำถามพ่วงเข้าสู่การพิจารณาของสนช. ซึ่งให้ความเห็นชอบในที่สุด (คะแนนเสียง 152-0 และงดออกเสียง 15 คน) สำหรับการออกเสียงประชามติ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2559

38 คำถามพ่วงประชามติ “ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ (เน้นโดยผู้เขียน) สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี”

39 Nation, กกต.ระบุคำถามพ่วงประชามติ “ชี้นำเกินไป” - EC says additional referendum question is 'too leading', 9 เมษายน 2559

40 Bangkok Post, สนช.มีมติไม่แก้ไขคำถามพ่วงประชามติ - NLA rules out change to extra referendum question, 9 เมษายน 2559

[คณะกรรมการการเลือกตั้งแสดงตัวอย่างบัตรเลือกตั้งการออกเสียงประชามติในเดือนสิงหาคม © Thanarak Khuntorn / Bangkok Post]

ผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น: รัฐบาลทหารได้รับประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว

ไม่ว่าผลการออกเสียงในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคมจะออกมาเป็นอย่างไร คสช. จะยังสามารถสืบทอดอำนาจต่อไป กรณีที่มีมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ คสช. ก็จะใช้ผลการออกเสียงเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอิทธิพลของตนต่อการเมืองไทย กรณีที่มีร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่าน รัฐบาลทหารก็สามารถใช้เป็นข้ออ้างเพื่อใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จปกครองสังคมไทยต่อไป และทำให้เกิดความล่าช้ามากขึ้นต่อการฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตย

คำถามทั้งสองข้ออาจทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้สี่ประการในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม:

- 1) **เห็นชอบ-เห็นชอบ:** เป็นผลลัพธ์ที่พึงปรารถนามากสุดของคสช.
ร่างรัฐธรรมนูญจะถูกส่งกลับไปที่ก๊อกรถ. ซึ่งจะมีการเพิ่มข้อบทอนุญาตให้สส. และสว. สามารถเลือกผู้จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในช่วงห้าปีแรก
- 2) **เห็นชอบ-ไม่เห็นชอบ:** จะมีการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญโดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม
- 3) **ไม่เห็นชอบ-เห็นชอบ:** ในสภาพการณ์เช่นนี้
คสช. อาจอ้างได้ว่าจำเป็นต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อให้อำนาจวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติ
แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าการไม่เห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญจะทำให้การลงคะแนนเสียงคำถามพ่วงเป็นโมฆะหรือไม่

4) ไม่เห็นชอบ-ไม่เห็นชอบ:

รัฐบาลทหารยังไม่ระบุชัดเจนว่าจะเกิดอะไรขึ้นกรณีที่มีการไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม หัวหน้าคสช.เสนอให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อให้ความเห็นชอบ⁴¹ แต่ก็ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้จัดทำร่าง และมีกรอบเวลาในการดำเนินงานอย่างไร

การจำกัดสิทธิ การควบคุมตัว การเผยแพร่ฝ่ายเดียวทำลายกระบวนการออกเสียงประชามติ

ภายหลังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) เปิดเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2559 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการเพื่อระงับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่อร่างรัฐธรรมนูญ และในวันที่ 19 เมษายน 2559 รองหัวหน้าคสช. พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณประกาศว่า คสช. ไม่อนุญาตให้มีการรณรงค์ก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม และเตือนไม่ให้ประชาชนอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ⁴²

ผู้วิจารณ์รัฐธรรมนูญถูกควบคุมตัว การอภิปรายถูกปิดกั้น

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการปิดกั้นการเผยแพร่การเพิ่มเติมให้กับคสช. (โปรดดู ด้านบน กรอบกฎหมายเผด็จการที่จำกัดการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ) ทางการได้เพิ่มการคุกคาม ควบคุมตัวและดำเนินคดีต่อนักกิจกรรม นักการเมือง และผู้ทำงานด้านสื่อและสำนักข่าวที่วิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ ระหว่างวันที่ 27 เมษายน ถึง 24 กรกฎาคม 2559 ทางการเข้าควบคุมตัวบุคคลจำนวน 41 คน โดยพลการ เนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์หรือรณรงค์ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ

:ลำดับเหตุการณ์การควบคุมตัวโดยพลการ

ในวันที่ 27 เมษายน 2559 ตำรวจจังหวัดขอนแก่นควบคุมตัวหญิงวัย 59 ปี โดยใช้อำนาจตามมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ จากการโพสต์ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญในเฟซบุ๊กเมื่อสองวันก่อนหน้า⁴³ ในวันที่ 23 มิถุนายน 2559 เจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัวนักกิจกรรม 13 คน เจ็ดคนเป็นสมาชิกกลุ่มประชาธิปไตยใหม่ เหตุเกิดที่จังหวัดสมุทรปราการทางด่านตะวันออกของกรุงเทพฯ⁴⁴ ตำรวจตั้งข้อหา 13 คนเนื่องจากละเมิดคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 และมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

41 Khaosod English, กฎหมายประชามติได้รับความเห็นชอบ ในขณะที่ประยุทธ์เปิดเผย “แผนสี่ รong” - Referendum Law Upheld as Prayuth Unveils ‘Plan B’, 29 มิถุนายน 2559; Nation, หมกแก่งถูกสื่อเลื่อนเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ประยุทธ์ขบถ – I was being sarcastic about writing draft: Prayut, 13 กรกฎาคม 2559; Bangkok Post, รัฐบาลเปิดไฟเขียวการอภิปรายทางทีวี - Government gives green light to TV debates, 22 กรกฎาคม 2559

42 Prachatai, ไม่อนุญาตให้มีการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญ: รองหัวหน้าคสช.กล่าว - No campaign on draft charter allowed: Deputy junta head, 19 เมษายน 2559

43 Prachatai, นักระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยออทิสติกถูกจับกุมตามพรบ.ประชามติ - Autism Fundraiser arrested under Referendum Act, 28 เมษายน 2559; Nation, การปราบปรามผู้วิพากษ์วิจารณ์ทำลายภาพลักษณ์ของชาติ - Suppression of critics is a national disgrace, 3 พฤษภาคม 2559

44 Prachatai, นักรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยตั้งข้อหาจากการรณรงค์เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ - Pro-democracy activists face charges over draft referendum campaign, 23 มิถุนายน 2559 นักกิจกรรมที่ถูกควบคุมตัวทั้ง 13 คน ประกอบด้วยรังสิมันต์ โรม, กรกช แสงเย็นพันธ์, สมสกุล ทองสุกใส, อนันต์ โลเกตุ, ชีรยุทธ นานานานร่า, ยุทธนา ดาศรี, นันทพงศ์ ปานมาศ, วรวิทย์ บุตรมาศ, กรชนก ธนะคุณ, เดือนใจ แง้วแก้ว, ปิไฉน รุ่งวงษา, รักษ์ชาติ วงษ์อิธิชาติ, และพรเทพพิชญ์ แสงอาทิตย์

จากการแจกจ่ายใบปลิวกระตุ้นให้ประชาชนไม่รับร่างรัฐธรรมนูญในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁴⁵

นักกิจกรรมหลายคนได้รับการประกันตัวในวันต่อมา แต่อีกเจ็ดคนถูกควบคุมตัวไว้จนถึงวันที่ 6 กรกฎาคม 2559⁴⁶

ในวันที่ 24 มิถุนายน 2559 ทางกรรมาธิการที่กรุงเทพฯ ได้ควบคุมตัวนักกิจกรรมเจ็ดคนในช่วงเวลาสั้น ๆ

เนื่องจากพบว่าครอบครองเอกสารณรงค์ให้คนไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ และตั้งข้อหาต่อพวกเขาตามอำนาจของคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558⁴⁷

ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2559 ตำรวจที่กรุงเทพฯ ได้ควบคุมตัวนักกิจกรรมห้าคนในช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อการซักถาม

หลังจากพวกเขาได้จัดการชุมนุม

มีการถือป้ายและปล่อยลูกโป่งพร้อมกับข้อความเรียกร้องให้มีการออกเสียงอย่างเป็นทางการในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁴⁸

ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 ตำรวจที่กรุงเทพฯ ได้ควบคุมตัวกลุ่มแกนนำนักศึกษาเจ็ดคนเป็นเวลาสั้น ๆ

หลังจากหนึ่งในนักศึกษาปฏิเสธที่จะถอดเสื้อยืดซึ่งมีข้อความเชิญชวนให้ประชาชนไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ⁴⁹

ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2559 ตำรวจที่จังหวัดราชบุรีควบคุมตัวนักกิจกรรมสี่คน โดยใช้อำนาจตามมาตรา 61

ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

หลังพบมีเอกสารวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญในรถกระบะของนักกิจกรรมคนหนึ่ง⁵⁰ ตำรวจยังได้ควบคุมตัวนักข่าว *ประชาไท* นายทวีศักดิ์ เกิดโกลา ซึ่งเดินทางมาพร้อมกับนักกิจกรรมทั้งสี่คนเพื่อรายงานข่าวกิจกรรมของพวกเขา ตำรวจใช้อำนาจจากกฎหมายฉบับเดียวกัน⁵¹

ทั้งห้าคนได้รับการประกันตัวในวันต่อมา⁵²

ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2559 เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารในจังหวัดเชียงใหม่จับกุมชายวัย 63 ปี

โดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากการแจกจ่ายใบปลิววิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ⁵³ ในวันเดียวกันตำรวจที่กรุงเทพฯ ได้จับกุมชายวัย 30

ปีเศษโดยใช้อำนาจตามมาตรา 61 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ⁵⁴

เจ้าหน้าที่สงสัยว่าเขาเป็นผู้จัดส่งจดหมายต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดเชียงใหม่⁵⁵

ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2559 มีรายงานข่าวว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารในจังหวัดลำพูนได้จับกุมชายวัย 33

ปีในข้อหาก่อความไม่สงบโดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ⁵⁶

---

45 Prachatai, นักพรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยถูกตั้งข้อหาจากการรณรงค์เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ - Pro-democracy activists face charges over draft referendum campaign, 23 มิถุนายน 2559; Prachatai, นักกิจกรรมอาจถูกจำคุก 10 ปีจากการรณรงค์ประชามติ - Activists risk 10 years jail term over draft referendum campaign, 25 มิถุนายน 2559

46 Reuters, รัฐบาลไทยควบคุมตัวนักกิจกรรมเจ็ดคนจากการรณรงค์ประชามติ - Thailand jails seven activists over referendum campaign, 24 มิถุนายน 2559; Prachatai, นักกิจกรรมอาจถูกจำคุก 10 ปีจากการรณรงค์ประชามติ - Activists risk 10 years jail term over draft referendum campaign, 25 มิถุนายน 2559; Bangkok Post, นักศึกษาที่ได้รับการปล่อยตัวยืนยันเดินหน้าต่อต้านรัฐธรรมนูญ - Released students vow to continue anti-charter fight, 7 กรกฎาคม 2559

47 Nation, ความพยายามครั้งใหม่เพื่อปล่อยตัวนักกิจกรรมที่เป็นนักศึกษาเจ็ดคน - New attempt to free seven jailed student activists, 28 มิถุนายน 2559

48 Bangkok Post, นักกิจกรรมที่ถูกควบคุมตัวได้รับการปล่อยตัวหลังมีการปล่อยลูกโป่งทางการเมือง - Activists held and released after political balloon launch, 2 กรกฎาคม 2559

49 Prachatai, ตำรวจควบคุมนักศึกษาเจ็ดคนจากการใส่เสื้อ “โหวต โน” - Police detain 7 students over ‘Vote No’ t-shirt, 5 กรกฎาคม 2559

50 Prachatai, นักข่าวประชาไทถูกควบคุมตัวจากการรายงานข่าวประชามติ - Prachatai journalist detained for reporting on referendum, 10 กรกฎาคม 2559; Bangkok Post, นักศึกษา ผู้สื่อข่าวได้รับการประกันตัว - Students, reporter released on bail, 11 กรกฎาคม 2559 นักกิจกรรมทั้งสี่คนที่ถูกควบคุมตัว ได้แก่ ปกรณ์ อริย์กุล, อนุชา รุ่งมรกต, อนันต์ โสเกตุ และภาณุวัฒน์ ทรงสวัสดิ์ชัย

51 AP, เว็บไซต์ข่าวไทยรายงานผู้สื่อข่าวของนถูกควบคุมตัวระหว่างรายงานข่าว - Thai news website says its reporter detained while reporting, 10 กรกฎาคม 2559

52 Reuters, รัฐบาลไทยปล่อยตัวบุคคลสี่คนที่ถูกควบคุมตัวเนื่องจากต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ ทนายความกล่าว - Thailand frees on bail four held for opposing draft constitution: lawyer, 11 กรกฎาคม 2559

53 Nation, การบุกตรวจค้นทำให้พบ “หลักฐานการบิดเบือน” ร่างรัฐธรรมนูญ - Raids find ‘evidence of distorted’ charter draft, 24 กรกฎาคม 2559

54 Prachatai, ทหารควบคุมตัวพ่อแม่ของผู้ส่งจดหมายที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ - Military detains parents of alleged anti-draft charter letter sender, 25 กรกฎาคม 2559; Nation, การบุกตรวจค้นทำให้พบ “หลักฐานการบิดเบือน” ร่างรัฐธรรมนูญ - Raids find ‘evidence of distorted’ charter draft, 24 กรกฎาคม 2559

55 Prachatai, ทหารควบคุมตัวพ่อแม่ของผู้ส่งจดหมายที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ - Military detains parents of alleged anti-draft charter letter sender, 25 กรกฎาคม 2559

56 Nation, การบุกตรวจค้นทำให้พบ “หลักฐานการบิดเบือน” ร่างรัฐธรรมนูญ - Raids find ‘evidence of distorted’ charter draft, 24 กรกฎาคม 2559

[นักกิจกรรมกลุ่มประชาธิปไตยใหม่ออกจากศาลทหารกรุงเทพฯ หลังถูกฝากขังไว้ 12 วันจากการแจกจ่ายใบปลิวเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติในจังหวัดสมุทรปราการ © Taweechai Tawatpakorn / Bangkok Post]

อีกตัวอย่างหนึ่งของการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญที่มากเกินไปและไม่สมเหตุผล คือวันที่ 23 กรกฎาคม 2559 ตำรวจจังหวัดกำแพงเพชรแถลงว่าได้ตั้งข้อหาเด็กผู้หญิงอายุแปดขวบสองคนตามพรบ.นี้ เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าได้นำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิซึ่งคิดไว้ที่กระดานดำในโรงเรียน⁵⁷ หากศาลเห็นว่ามีความผิด เด็กทั้งสองคนจะไม่ได้รับโทษจำคุก เนื่องจากกฎหมายไทยยกเว้นบุคคลที่อายุต่ำกว่า 10 ปีจากการรับผิดชอบทางอาญา⁵⁸ นอกจากการควบคุมตัวโดยพลการที่กระทำต่อผู้วิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญในหลายกรณีที่เกิดขึ้น ทางกรยังใช้มาตรการสำคัญจำกัดการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารมักเข้าร่วมและสังเกตการณ์การอภิปราย⁵⁹ ในหลายๆกรณี ทางกรยังให้ผู้จัดยกเลิกการสัมมนาและการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ⁶⁰ และบางครั้งทางกรยังได้ข่มขู่ผู้เข้าร่วมประชุม⁶¹

57 Bangkok Post, การบุกตรวจค้นทำให้พบ “หลักฐานจดหมายบิดเบือน” ร่างรัฐธรรมนูญ - Raids net 'distorted' charter letters, 24 กรกฎาคม 2559

58 AFP, ตำรวจไทยตั้งข้อหาเด็กผู้หญิงอายุแปดขวบตามกฎหมายของรัฐบาลทหาร - Thai cops charge eight-year-old girls under junta law, 23 กรกฎาคม 2559

59 Bangkok Post, กลุ่มขออำนาจศาลตรวจสอบร่างพรบ.ประชามติ - Group seeks referendum bill challenge, 11 พฤษภาคม 2559; Prachatai, ตำรวจตรวจยึดใบปลิวเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญจากนักวิชาการ - Police confiscate flyers on draft charter from academic, 25 เมษายน, 2559; Bangkok Post, รัฐบาลต้องรับฟังเสียงของผู้หญิง - Heed voice of women, govt urged, 20 มิถุนายน 2559

60 Prachatai, การสัมมนาเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญต้องยกเลิกตามคำสั่งรัฐบาลทหาร - Seminar about new charter draft aborted at junta's order, 4 กุมภาพันธ์ 2559; Bangkok Post, ทางกรอำนาจเจริญสั่งปิดเวทีรัฐธรรมนูญซ้ำกันสองครั้ง - Amnat Charoen authorities close same charter forum twice, 13 กุมภาพันธ์ 2559; Bangkok Post, รัฐบาลทหารไล่ต้อนักศึกษาเหมือนเกมฟุตบอล - Junta gives students runaround at football game, 14 กุมภาพันธ์ 2559; Prachatai, การสัมมนาเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญต้องยกเลิกตามคำสั่งรัฐบาลทหาร - Seminar on draft charter aborted over junta's political gathering ban, 27 กุมภาพันธ์ 2559; Bangkok Post,

ศูนย์ปราบโกงประชามติ – ห้าม; ศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อย – ทำได้

คสช.ได้กระทำการอย่างรุนแรงในการขจัดฝ่ายต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสมาชิกแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่ม “คนเสื้อแดง” ทางการควบคุมตัวแกนนำนปช.อย่างน้อย 38 คน เพื่อเป็นการตอบโต้ความพยายามของนปช.ที่จะจัดตั้งศูนย์ปราบโกงประชามติ แม้ว่าก่อนหน้านั้นหัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ระบุว่าจะอนุญาตให้ “กลุ่มคนเสื้อแดง” สามารถจัดตั้งศูนย์ปราบโกงประชามติได้ แต่ช่วงกลางเดือนมิถุนายน คสช.กลับสั่งห้ามการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าว⁶² โดยทางการได้ขัดขวางการเปิดตัวศูนย์ปราบโกงประชามติใน 43 จังหวัด และมีการควบคุมตัวโดยพลการ การข่มขู่คุกคาม รวมทั้งการติดตามตัว การชี้วัดส่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการรณรงค์และการบุกตรวจค้นที่บ้านของสมาชิกนปช.⁶³

ระหว่างวันที่ 17 และ 19 มิถุนายน 2559 ทางการควบคุมตัวแกนนำและผู้สนับสนุนกลุ่มนปช.อย่างน้อย 19 คนในเก้าจังหวัดเพื่อขัดขวางไม่ให้มีศูนย์ปราบโกงประชามติ⁶⁴

ในวันที่ 19 มิถุนายน 2559 ดำรวจ ไซ้กำลังบุกเข้าไปในสำนักงานที่กรุงเทพฯของกลุ่มนปช.ที่เชื่อมโยงกับสถานีโทรทัศน์ Peace TV และขัดขวางแกนนำนปช.ไม่ให้ออกอากาศรายการโทรทัศน์ในพิธีเปิดศูนย์ปราบโกงประชามติทั่วประเทศ⁶⁵

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2559 ดำรวจออกหมายเรียกตัวแกนนำนปช. 19 คนเพื่อให้ไปปรับทราบข้อกล่าวหาการละเมิดข้อห้ามการชุมนุมทางการเมืองตามคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 เนื่องจากความพยายามของกลุ่มที่จะเปิดตัวศูนย์ปราบโกงประชามติที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 5 มิถุนายน 2559⁶⁶

ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2559 ดำรวจประจำจังหวัดอุดรธานีควบคุมตัวบุคคล 19 คนซึ่งเข้าร่วมงานเปิดตัวศูนย์ปราบโกงประชามติในวันที่ 19 มิถุนายน 2559 โดยควบคุมตัวไว้ที่โรงพักในพื้นที่ จากนั้นตั้งข้อหาตามคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558⁶⁷

คำสั่งห้ามการอภิปรายรัฐธรรมนูญ - Charter talks banned, 2 เมษายน 2559; Khaosod English, รัฐบาลทหารสั่งห้ามร้านหนังสือจัดอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญ - Junta Bans Bookstore Talk on Draft Charter, 2 เมษายน 2559; Bangkok Post, กลุ่มขออำนาจศาลตรวจสอบร่างพรบ.ประชามติ - Group seeks referendum bill challenge, 11 พฤษภาคม 2559

61 Prachatai, ตำรวจตรวจยึดใบปลิวเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญจากนักวิชาการ - Police confiscate flyers on draft charter from academic, 25 เมษายน 2559; Prachatai, ตำรวจถามผู้จัดสัมมนาว่ารัฐธรรมนูญมีสมองหรือไม่ - Police ask organiser of seminar on draft charter whether he has a brain, 15 มิถุนายน 2559; Bangkok Post, กลุ่มขออำนาจศาลตรวจสอบร่างพรบ.ประชามติ - Group seeks referendum bill challenge, 11 พฤษภาคม 2559

62 Nation, ศูนย์ปราบโกงประชามติของนปช.จะเปิดทั่วประเทศในวันที่ 19 มิถุนายน - All UDD anti-fraud centres to open nationwide on June 19, 9 มิถุนายน 2559; Nation, กกต.ระบุกฎหมายประชามติไม่ขัดรัฐธรรมนูญ - EC denies referendum law violates charter, 26 พฤษภาคม 2559; Prachatai, หัวหน้าคสช.ถอนคำพูด และสั่งห้ามศูนย์ปราบโกงประชามติ - Junta leader retracts earlier statement, prohibits referendum watch centres, 19 มิถุนายน 2559; Prachatai, ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ปราบโกงประชามติอย่างน้อย 10 คนถูกตั้งข้อหาละเมิดคำสั่งคสช. - At least 10 accused of violating junta's order over referendum watch centres, 20 มิถุนายน 2559

63 TLHR, Not Free and Fair การรณรงค์ที่ต้องจ่ายด้วยเสรีภาพ: ประมวลสถานการณ์การละเมิดสิทธิก่อนออกเสียงประชามติ - No Freedom, No Fairness: Running a Campaign at the Expense of Your Freedom - A review of violations of human rights prior to the Constitutional Referendum in Thailand, 15 กรกฎาคม 2559

64 TLHR, Not Free and Fair การรณรงค์ที่ต้องจ่ายด้วยเสรีภาพ: ประมวลสถานการณ์การละเมิดสิทธิก่อนออกเสียงประชามติ, 15 กรกฎาคม 2559

65 Nation, ตำรวจขัดขวางแผนเปิดตัวศูนย์ปราบโกงประชามติ - Police foil UDD's kickoff of anti-fraud centres, 19 มิถุนายน 2559

66 Bangkok Post, แกนนำนปช.ถูกเรียกตัวเนื่องจากการชุมนุม - UDD bosses called in over gatherings, 23 มิถุนายน 2559; Prachatai, คสช.กล่าวหาแกนนำเสื้อแดงละเมิดคำสั่งห้ามชุมนุมทางการเมือง - Junta accuses red shirt leaders of violating ban on political gatherings, 21 มิถุนายน 2559; Nation, แกนนำนปช. 19 คนจะถูกตั้งข้อหาฐานละเมิดคำสั่งห้ามการชุมนุม - 19 UDD leaders to face charges over violating ban on gathering, 22 มิถุนายน 2559, แกนนำนปช.ทั้ง 19 คนที่ถูกเรียกตัวประกอบด้วยชอุพร พรหมพันธุ์, ณัฐวดี ไสยเกื้อ, ธิดา อารวมเศรษฐ, จสต.ประสิทธิ์ ไชยศรียะ, เหวง โคจิราการ, นิสิต สินธุไพร, ศรีณัฐ ทรัพย์เกตุ, ยงยุทธ ดิยะไพรัช, ก่อแก้ว พิฎลทอง, วีระกานต์ มุสิกพงศ์, สงคราม กิจไพโรจน์, สมหวัง อัคราดี, ยศวลิศ ชูกล่อม, ธนาวุฒิ วิชัยดิษฐ์, เกริกมนตรี รุ่งโสธรพัฒน์, อริ โกรนรา, สมชาย ใจมั่ง, ศักดิ์ศรีที่ พรหมชาติ และพรศักดิ์ ศรีละมุด

67 Prachatai, เสื้อแดงเกือบ 20 คนในอีสานถูกเรียกตัวเนื่องจากร่วมรณรงค์ปราบโกงประชามติ - Almost 20 red shirts in Isaan summoned for joining referendum watch campaign, 14 กรกฎาคม 2559

คสช. ได้จัดตั้ง “ศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อย”

ระดับอำเภอและจังหวัดทั่วประเทศในการปฏิบัติตามการปราบปรามแกนนำและสมาชิกกลุ่มนปช.

เพื่อตรวจสอบการละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อดูแลให้เกิดความเรียบร้อยในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁶⁸

นักข่าว สำนักข่าวตกเป็นเป้าโจมตี

ในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม 2559

ผู้สื่อข่าวและสำนักข่าวที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหารได้ตกเป็นเป้าหมายของคสช. สืบเนื่องมาจากการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในบริบทของกระบวนการออกเสียงประชามติ

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2559 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เรียกตัวนายอรุณ วัชรสวัสดิ์

นักเขียนการ์ตูนมติชนสุดสัปดาห์ให้เข้าพบ

เนื่องจากการตีพิมพ์ภาพการ์ตูนผู้วิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เมื่อเดือนกันยายน 2558 (โปรดดู ด้านบน ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2558 ไม่ผ่านความเห็นชอบ)⁶⁹ ในวันที่ 30 มิถุนายน 2559

กกต. มีมติไม่ดำเนินคดีกับนักเขียนการ์ตูน หลังมีการลบภาพการ์ตูนดังกล่าวจากเว็บไซต์ของมติชนสุดสัปดาห์⁷⁰

ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจได้ยกกำลังเข้าตรวจค้นสำนักข่าวประชาไท ที่กรุงเทพฯ

เพื่อค้นหาเอกสารรณรงค์วิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ⁷¹ การตรวจค้นดังกล่าวไม่พบเอกสารที่ต้องการ

และเกิดขึ้นเพียงสองวันหลังการจับกุมนายวิศักดิ์ เกิดโกคา นักข่าวประชาไท โดยใช้อำนาจตามมาตรา 61

ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ (โปรดดู ด้านบน ผู้วิจารณ์รัฐธรรมนูญถูกควบคุมตัว การอภิปรายถูกปิดกั้น)⁷²

ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2559 คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

สั่งพักใบอนุญาตสถานีโทรทัศน์ Peace TV ที่เป็นของกลุ่มนปช. เป็นเวลา 30 วัน⁷³

โดยเป็นผลมาจากรายการที่ออกอากาศในช่วงของเดือนมีนาคม 2559 โดยกสทช. อ้างว่ามีเนื้อหาขัดกับประกาศคสช. ที่ 97/2557 และ 103/2557⁷⁴

ทางการยังประกาศเพิ่มการสอดส่องโซเชียลมีเดียก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁷⁵ ในวันที่ 16 มิถุนายน 2559

เจ้าหน้าที่จากกกต. ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.)

68 Reuters, รัฐบาลไทยจัดตั้งศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อยก่อนการออกเสียงประชามติ - Thailand sets up security centres ahead of referendum, 4 กรกฎาคม 2559;

Bangkok Post, ตั้งศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อยสำหรับการออกเสียงประชามติ - Peace centres set up for charter referendum, 3 กรกฎาคม 2559

69 Khaosod English, นักเขียนการ์ตูนมติชนถูกเรียกตัวจากการวิพากษ์วิจารณ์รัฐธรรมนูญ แต่ไม่ใช่คนที่จะไปลงคะแนนเสียง - Matichon Cartoonist Summoned for Criticizing Charter, But Not the One Going to a Vote, 22 มิถุนายน 2559

70 Nation, กกต. มีมติไม่ฟ้อง “มติชน” จากภาพการ์ตูนรัฐธรรมนูญ 2558 - EC decides against prosecuting ‘Matichon’ over 2015 charter cartoon, 1 กรกฎาคม 2559

71 Prachatai, ตำรวจ ทหารบุกค้นสำนักงานประชาไท - Prachatai News Office Raided by Police, Soldiers, 12 กรกฎาคม 2559

72 Nation, ตำรวจไม่พบเอกสารต่อต้านรัฐธรรมนูญที่สำนักงาน “ประชาไท” - Police fail to find anti-draft material during search of ‘Prachatai’ office, 13 กรกฎาคม 2559

73 AFP, รัฐบาลทหารไทยสั่งปิดสถานีโทรทัศน์ก่อนจะถึงการออกเสียงประชามติ - Thai junta shuts TV channel as poll looms, 22 กรกฎาคม 2559

74 Nation, คำสั่งพักใบอนุญาต Peach TV ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีก่อนหน้านี้ กสทช. กล่าว - Order to suspend Peace TV not related to previous case: NBTC, 8 กรกฎาคม 2559; Bangkok Post, กรธ. ประมา “เจ็ดเหตุผลที่ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ” - CDC slams ‘seven reasons to vote no’, 12 กรกฎาคม 2016

75 Prachatai, รองหัวหน้าคสช. กำชับตำรวจเพิ่มการสอดส่องโซเชียลมีเดีย - Deputy junta head urges police to increase social media surveillance, 22 เมษายน 2559

และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกาศจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อสอดส่องในอินเทอร์เน็ต เพื่อค้นหาการกระทำที่ละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ⁷⁶

คสช. โหมโฆษณาชวนเชื่ออย่างหนัก

ในขณะที่ทางการยังดำเนินการจำกัดการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญต่อสาธารณะ แต่คสช. กลับใช้ทรัพยากรมากมายเพื่อณรงค์สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานที่คสช. เป็นผู้แต่งตั้ง อย่างเช่น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ให้ความช่วยเหลือกกด. ในการเผยแพร่ข้อมูลและอธิบายเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญและคำถามพ่วงประชามติ (โปรคดู ด้านล่าง ปัญหาของรัฐธรรมนูญ: ข้อบกพร่องหลักแก่ประการของร่างรัฐธรรมนูญ) นอกจากนั้น คสช. ยังระดมกำลังนักศึกษาจรด. 100,000 นายเพื่อกระตุ้นให้ผู้มีสิทธิไปใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติ⁷⁷

[‘นักเรียนจรด.’ จากโรงเรียนวัดฉนวนวัดฉนวน แจกจ่ายใบปลิวให้กับประชาชนในบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ กรุงเทพฯ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ © Apichart Jinakul / Bangkok Post]

แม้มีข้อกำหนดให้หน่วยงานหลักอย่างกกด. และกรธ. ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมการออกเสียงประชามติต้องดำเนินการอย่างเป็นธรรม แต่การรณรงค์ของพวกเขาในการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ ขาดความสมดุลทางการเมือง และปฏิบัติงานโดยใช้สองมาตรฐานและความลำเอียง

ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2559 กกด. ได้เปิดตัวเพลงรณรงค์ส่งเสริมให้คนไปใช้สิทธิในวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม โดยมีคำร้องเป็นภาษาตามภูมิภาค และขับร้องด้วยสำเนียงพื้นบ้านของศิลปินไทย

76 Bangkok Post, กกด. ประกาศสอดส่อง 24 ชั่วโมงผู้มุ่งก่อวินาศกรรมประชามติ - EC vows 24-hour surveillance of charter ‘saboteurs’, 17 มิถุนายน 2559

77 Reuters, อบรมนักเรียนจรด. ในไทยเพื่อทำหน้าที่ตามคูหาในวันออกเสียงประชามติ - Thailand’s military cadets trained for roles at polling stations on Constitution referendum day, 15 มิถุนายน 2559

แต่เพลงรณรงค์เพลงนี้กลับสะท้อนมุมมองที่ไม่เป็นกลางของกกต.ที่มีต่อผู้เลือกตั้งในเขตต่าง ๆ⁷⁸

เนื้อหาเพลงบางส่วนได้สั่งสอนคนไทยจากภาคเหนือและอีสาน (เป็นพื้นที่สนับสนุนหลักของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ

ชินวัตรและยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ว่าจะต้องไม่ “ถูกชักจูงโดยใคร” ให้ไปลงคะแนนเสียง⁷⁹ แต่ในทางตรงกันข้าม

ส่วนที่เกี่ยวกับชาวไทยที่อยู่ในภาคใต้ (ซึ่งเป็นพื้นที่ของพรรคที่สนับสนุนสถาบันหลักอย่างพรรคประชาธิปัตย์) กลับไม่มีคำสั่งสอนเช่นนั้น ทั้งคำร้องยังอธิบายว่าคนใต้เป็นผู้ “รักประชาธิปไตย รักความเร็ว”⁸⁰

หลังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักเกี่ยวกับเนื้อหาในคำร้องของเพลงดังกล่าว

กกต.ได้แต่งเพลงใหม่มาแทนที่และไม่มีกระบวนเฉพาะเจาะจงกับคนในภาคใดภาคหนึ่ง⁸¹

ช่วงต้นเดือนกรกฎาคม สนช.เผยแพร่วิดีโอคลิปความยาว 2.39 นาที

อธิบายความหมายของคำถามพ่วงในการออกเสียงประชามติ ในวิดีโอเป็นภาพตัวการ์ตูนที่โหวตบัตรเลือกตั้งที่กล่าว “เห็นชอบ”⁸²

ในทางตรงข้าม ระหว่างวันที่ 8-9 มิถุนายน 2559 กกต.จะใช้พระราชบัญญัติการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์

เพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่แชร์มิวสิกวิดีโอเพลงวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ⁸³ ซึ่งแต่งและแสดงโดยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหาร⁸⁴

ในวันที่ 6 กรกฎาคม 2559 นักกิจกรรมจากโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองให้สั่งยกเลิกการโทรทัศนและวิทยุของรัฐ ซึ่งพวกเขากล่าวหาว่ามีแต่เนื้อหาขึ้นชมร่างรัฐธรรมนูญ⁸⁵ iLaw

อ้างว่าในรายการที่ออกอากาศสามตอนเป็นเวลาตอนละ 30 นาทีทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุของรัฐทุกแห่งในวันที่ 27 มิถุนายน

มีแต่ผู้พูดที่มาจากกกต., กรธ. และสนช.⁸⁶ ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2559 ศาลปกครองได้ยกคำร้องของ iLaw

ระบุว่าไม่มีอำนาจการพิจารณาคำร้อง เนื่องจาก iLaw ไม่ได้เป็น “ผู้เสียหาย”

ไม่อนุญาตให้มีผู้สังเกตการณ์อิสระ

การที่คสช.ปฏิเสธไม่อนุญาตให้ผู้สังเกตการณ์อิสระเข้าร่วมสังเกตการณ์วันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคมได้อย่างเสรี

ทำให้เกิดข้อกังขาอย่างมากเกี่ยวกับความเป็นธรรมของกระบวนการนี้ ในวันที่ 22 มิถุนายน 2559 รองนายกรัฐมนตรี วิษณุ เครืองาม

กล่าวว่ารัฐบาลไม่มีเจตนาอนุญาตให้หน่วยงานสังเกตการณ์ระหว่างประเทศเข้ามาสังเกตการณ์ในช่วงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁸⁷

ในวันที่ 27 มิถุนายน 2559 ประธานเครือข่าย *We Watch* ซึ่งเป็นกลุ่มสังเกตการณ์การเลือกตั้งที่เป็นกลางในประเทศยืนยันว่า

ไม่มีหน่วยงานของไทยรายใดเลยที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สังเกตการณ์การออกเสียงประชามติครั้งนี้⁸⁸

78 Nation, กกต.แก้ไขเพลงรณรงค์ประชามติหลังถูกวิจารณ์ - EC's referendum song redone after criticism of lyrics in original version, 10 กรกฎาคม 2559

79 AFP, หน่วยงานเลือกตั้งไทยถูกประณามจากเพลงรณรงค์ “ที่ดูหมิ่น” - Thai election body slammed for 'insulting' campaign tune, 9 มิถุนายน 2559

80 AFP, หน่วยงานเลือกตั้งไทยถูกประณามจากเพลงรณรงค์ “ที่ดูหมิ่น” - Thai election body slammed for 'insulting' campaign tune, 9 มิถุนายน 2559

81 Nation, กกต.แก้ไขเพลงรณรงค์ที่อื้อฉาว - EC revises controversial campaign song, 13 มิถุนายน 2559; Nation, กกต.แก้ไขเพลงรณรงค์ประชามติหลังถูกวิจารณ์ - EC's referendum song redone after criticism of lyrics in original version, 10 กรกฎาคม 2559

82 Nation, กกต.ขอให้สนช.แก้ไขเนื้อหาคำถามพ่วง - EC asks NLA to pull song on extra referendum question, 10 กรกฎาคม 2559

83 Prachatai, กกต.จะฟ้องผู้ที่แชร์มิวสิกวิดีโอเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ - Election Com to sue people sharing, involving in charter referendum MV, 8 มิถุนายน 2559; Nation, กกต.ยืนกรานจัดประชามติแม้มีเสียงวิจารณ์ - EC stands firm on referendum despite dispute, 10 มิถุนายน 2559

84 Bangkok Post, กกต.เห็นชอบต่อการอภิปราย “ที่เป็นธรรม” เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ - EC supports 'fair' debate on charter, 10 มิถุนายน 2559; Nation กกต.ยืนกรานจัดประชามติแม้มีเสียงวิจารณ์ - EC stands firm on referendum despite dispute, 10 มิถุนายน 2559

85 Khaosod English, iLaw ฟ้องให้ออครายการเกี่ยวกับประชามติ “ที่ให้ข้อมูลด้านเดียว” - iLaw Sues to Get 'One-Sided' Referendum Show Taken Off Air, 6 กรกฎาคม 2559; Nation, นักกิจกรรมด้านสิทธิร้องศาลให้ยกเลิกประกาศล่าสุดของกกต. - Rights advocates petition court against latest EC announcement, 7 กรกฎาคม 2559

86 Khaosod English, iLaw ฟ้องให้ออครายการเกี่ยวกับประชามติ “ที่ให้ข้อมูลด้านเดียว” - iLaw Sues to Get 'One-Sided' Referendum Show Taken Off Air, 6 กรกฎาคม 2559

87 Nation, รัฐบาลอบบัตซ์เรียกร้องให้ยูเอ็นสังเกตการณ์ประชามติ - Govt rejects call for UN to observe charter referendum, 23 มิถุนายน 2559

88 Khaosod English, ผู้สังเกตการณ์เลือกตั้งไทยวิจารณ์ถูกห้ามไม่ให้สังเกตการณ์ประชามติ - Thai Election Monitor Fumes Over Being Barred from Thai Referendum, 27 มิถุนายน 2559

ปัญหาของรัฐธรรมนูญ: ข้อบกพร่องหลักแก่ประการของร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐบาลทหารของไทยหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กล่าวว่าร่างรัฐธรรมนูญเป็นก้าวที่สำคัญไปสู่สิ่งที่คสช.เรียกว่า “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบและยั่งยืน” แต่อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาข้อบกพร่องที่สำคัญของร่างรัฐธรรมนูญได้แสดงให้เห็นว่าร่างฉบับนี้จะทำให้เกิดโครงสร้างและองค์ประกอบที่ขัดกับหลักการของระบอบประชาธิปไตย พร้อมยังลดบทบาทของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งในอนาคตให้น้อยลงและน่าจะนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมือง⁸⁹ หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทหารและตัวแทนได้กระชับอำนาจและสืบทอดอิทธิพลด้านการเมืองต่อไป ส่วนในแง่ของสิทธิมนุษยชนมาตรการคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐานจะอ่อนแอลง อันเป็นผลมาจากข้อบกพร่องสำคัญและเนื้อหาที่ขัดหายไปในการร่างรัฐธรรมนูญ

1) ประกาศคำสั่งของรัฐบาลทหารจะยังคงมีผลสืบไป [มาตรา 279]

บรรดาประกาศ คำสั่ง

และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญและชอบด้วยกฎหมาย การยกเลิก คำสั่งและประกาศของคสช.หรือการประกาศใช้กฎหมายใหม่จึงต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการของรัฐสภาใหม่ ดังนั้นคำสั่งและประกาศของคสช.ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไป

ซึ่งเป็นการไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศของไทยหรือสอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญด้วยซ้ำ

2) ตัวแทนของคสช.จะยังคงสืบทอดอำนาจต่อไป [มาตรา 269]

สมาชิกวุฒิสภา 250 คนที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาห้าปีในช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยสมาชิก 50 คนมาจากการเลือกของคสช.จากบัญชีรายชื่อที่เสนอโดยกกต. 194 คนจากรายชื่อที่เสนอโดยคณะกรรมการที่คสช.เป็นผู้แต่งตั้ง และอีกหกที่นั่งสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากทหาร ตำรวจ และกระทรวงกลาโหม⁹⁰

3) โครงสร้างเชิงสถาบันที่ไม่เป็นประชาธิปไตย [มาตรา 107, 113]

หลังจากช่วงเปลี่ยนผ่านห้าปีแรก วุฒิสภาจะประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก การแต่งตั้ง 200 คน ซึ่งไม่สามารถเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ การมีวุฒิสภาทั้งชุดที่มาจาก การแต่งตั้งถือเป็นการก้าวถอยหลังครั้งสำคัญเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และ 2550 ซึ่งกำหนดให้สว.มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดและมาจากการเลือกตั้งครึ่งหนึ่ง ตามลำดับ

4) วุฒิสภามีสิทธิยับยั้งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ [มาตรา 256]

ในการพิจารณาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบอย่างน้อยจาก 50% ของสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมจะทำได้ไม่สำเร็จหากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างน้อยหนึ่งในสามของวุฒิสภา ในการพิจารณาฉบับรอบสามและรอบสุดท้าย มีขั้นตอนปฏิบัติเดียวกัน กล่าวคือการแก้ไขเพิ่มเติมจะไม่ผ่านการพิจารณาหากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างน้อยหนึ่งในสามของวุฒิสภา

5) นายกรัฐมนตรีอาจมาจากผู้ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง [มาตรา 158, 159, 272]

พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ประกาศบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี หลังได้รับการสรรหาจากสภาผู้แทนราษฎร โดยเสียงข้างมากของสส.⁹¹ แต่ในช่วงเปลี่ยนผ่านห้าปีแรก

89 บทวิเคราะห์นี้ใช้ข้อมูลการแปลเป็นภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการจาก Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), Office of the United Nations Resident Coordinator in Thailand และคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists - ICJ) และจาก: http://www.un.or.th/wp-content/uploads/2559/06/2559_Thailand-Draft-Constitution_EnglishTranslation_Full_Formatted_vFina....pdf

90 ตามมาตรา 269(ก) ของร่างรัฐธรรมนูญ บุคคลทั้งหมดได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

91 ก่อนการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองต้องเสนอชื่อบุคคลไม่เกินสามคน เพื่อพิจารณาสรรหาเป็นนายกรัฐมนตรี (มาตรา 88) ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจะมารายชื่อที่เสนอจากพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอย่างน้อย 5% ในสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นผู้ที่ได้รับเสนอชื่อต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อย 10% ของทั้งหมด (มาตรา 159)

กรณีที่ไม่สามารถสรรหานายกรัฐมนตรีจากผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่มีการเสนอชื่อจากพรรคการเมืองและการประชุมร่วมของสองสภา ซึ่งจำเป็นต้องมีสส.เข้าร่วมอย่างน้อย 50% ในกรณีเช่นนั้น

ที่ประชุมร่วมอาจพิจารณาเห็นว่าไม่ต้องเลือกผู้เป็นนายกรัฐมนตรีจากสมาชิกของพรรคการเมืองที่เป็นสส.ในสภาก็ได้

กรณีที่มีเสียงเห็นชอบสองในสามของจำนวนสส.และสว.รวมกัน (500 จาก 700 เสียง) จากนั้น

สภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ลงมติรับรองผู้ได้รับเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีโดยใช้เสียงข้างมาก ในกรณีเช่นนี้

สภาผู้แทนราษฎรอาจเสนอชื่อบุคคลที่ไม่ได้เป็นสส.จากการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีได้

- 6) **นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งกรณีที่ขาด “มาตรฐานทางจริยธรรม” หรือขาด “ความซื่อสัตย์เป็นที่ประจักษ์” [มาตรา 82, 160, 170]**

เพียง 10% ของสส. หรือ 10% ของสว. ก็สามารถเข้าชื่อร้องเรียนต่อประธานสภาของตน เพื่อเริ่มกระบวนการถอดถอนรัฐมนตรี รวมทั้งนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง กรณีที่ถูกกล่าวหาว่าขาด “มาตรฐานทางจริยธรรม” หรือ “ความซื่อสัตย์เป็นที่ประจักษ์”

ข้อบทที่มีความคลุมเครือเช่นนี้ ประกอบกับหลักเกณฑ์การยื่นคำร้องที่ต่ำ ทำให้ระบบนี้อาจถูกใช้ในทางที่มีขอบ

- 7) **องค์กร “อิสระ” ที่มีอำนาจมากขึ้น และปราศจากการตรวจสอบ [มาตรา 213, 224, 235]**

ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ “องค์กรอิสระ” อย่างเช่น ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) และกกต.มีอำนาจกว้างขวางอย่างไม่ได้สัดส่วนและปราศจากการตรวจสอบ

เปิดโอกาสให้หน่วยงานดังกล่าวที่มีส่วนเชื่อมโยงกับการเมืองและถูกกล่าวหาว่าลำเอียง กลายเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจมากขึ้น

ซึ่งย่อมทำให้เสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางการเมือง

เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลโดยตรงโดยไม่มีการถ่วงดุลใด ๆ

ปปช.และกกต.ได้รับอำนาจในการเริ่มกระบวนการสอบสวนด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับข้อร้องเรียนอย่างเป็นทางการจากบุคคลใด

ทำให้เกิดความเสี่ยงว่าหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นผู้ก่อ “รัฐประหาร โดยศาล” โดยการฟ้องคดีและดำเนินการไต่สวนต่อรัฐบาล นอกจากนั้น

ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจพิจารณาคำร้องของบุคคลทั่วไปโดยตรง

โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการคัดกรองจากสำนักงานอัยการสูงสุดหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน

- 8) **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ไม่มีผลบังคับใช้ [มาตรา 247]**

ตามที่กำหนดในร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ได้ขาดอำนาจสำคัญที่จำเป็นเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่

ในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามหลักการปารีส

โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบทที่กำหนดให้กสม.มีอำนาจในการต่อไปนี้:

;-ในการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเสนอปัญหาดังกล่าวต่อรัฐบาล;

การสนับสนุนให้มีการให้สัตยาบันและประกันให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นผลตามกฎหมายในประเทศที่สอดคล้องกับกฎบัตรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ; และการรับข้อร้องเรียนจากบุคคลและหาทางเยียวยา

- 9) **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่อ่อนแอ [มาตรา 27, 34, 42, 44, 47, 54, 57, 59]**

ในขณะที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และ 2550 มีข้อบทคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับไม่มีข้อบทดังกล่าว

ข้อบทของร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ก็ไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

กล่าวคือไม่คุ้มครองสิทธิในการแสวงหา ได้รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งความคิดเห็นไม่ว่าในรูปแบบใด

อีกทั้งเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญที่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ไม่กำหนดว่าการจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักการที่เข้มงวดว่าด้วย “ความจำเป็น”

และยังขาดหลักการคุ้มครองสิทธิในตนเองเดียวกัน ในส่วนของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังขาดเนื้อหาที่ปกป้องคุ้มครองบุคคลจากการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบบนพื้นฐานสนิมทางเพศ รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิด้านสุขภาพได้กำหนดให้มีการเข้าถึงบริการสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับ “บุคคลยากไร้” แต่ไม่มีการให้นิยามของบุคคลประเภทดังกล่าว

นอกจากนั้น สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเดิมเคยอยู่ในหมวด “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ 2550 กลับย้ายไปอยู่ในหมวด “หน้าที่ของรัฐ” การจัดประเภทเช่นนี้หมายความว่าบุคคลอาจไม่สามารถเรียกร้องการเยียวยาได้ ในกรณีของการละเมิดสิทธิตามกรอบของร่างรัฐธรรมนูญ

: ภาคประชาสังคมไทยไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ

ภาคประชาสังคมไทย นักกิจกรรม นักศึกษา นักปกป้องสิทธิมนุษยชนระดับชุมชน องค์กรสื่อต่างแสดงข้อกังวลร่วมกันต่อเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ และการจำกัดไม่ให้มีการอภิปรายก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁹²

92 Matichon Online, เปิดแถลงการณ์: “ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ คสช.” โดยเครือข่ายนักวิชาการเพื่อสิทธิพลเมือง, 17 เมษายน 2559; กลุ่ม “พลเมืองผู้ห่วงใย” แถลงการณ์ว่าด้วยการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ 7 สิงหาคม 2559 (ณ วันที่ 28 เมษายน 2559), 13 พฤษภาคม 2559; Nation, ประยุทธ์เปิดรับข้อเสนอของยูเอ็นเพื่อช่วยฟื้นฟูประชาธิปไตย - Prayut open to UN offer of help on restoration of democracy, 22 มิถุนายน 2559; สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย แถลงการณ์องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนเรื่อง การจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชนโดยประกาศหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 15 กรกฎาคม 2559; กลุ่ม “พลเมืองผู้ห่วงใย” แถลงการณ์ว่าด้วยการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ 7 สิงหาคม 2559 (ณ วันที่ 21 กรกฎาคม 2559), 21 กรกฎาคม 2559; Nation, โพลชี้คนมาลงคะแนนเสียงจำนวนมาก - Big referendum turnout likely, poll suggests, 24 กรกฎาคม 2559; Bangkok Post, เสียงต่อต้านรัฐธรรมนูญจากภาคพลเมืองเพิ่มขึ้น - Civil opposition to the constitution starts to grow, 24 กรกฎาคม 2559; Nation, การบุกตรวจค้นทำให้พบ “หลักฐานการบิดเบือน” ร่างรัฐธรรมนูญ - Raids find ‘evidence of distorted’ charter draft, 24 กรกฎาคม 2559; Nation, ภาคประชาสังคมชี้ร่างรัฐธรรมนูญละเมิดสิทธิ - Civil society groups say draft violates rights, 25 กรกฎาคม 2559

กลุ่มต่าง ๆ เรียกร้องให้ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิ 1) ไม่มีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน 2) เปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และมีวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด 3) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนาคตเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และ 4) เป็นการร่างขึ้นมาโดยคณะกรรมการที่ทหารเป็นผู้แต่งตั้ง ภาคประชาสังคมบางกลุ่มเรียกร้องให้มีส่วนร่วมจากประชาชนมากขึ้นในกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ ในกรณีที่มีการไม่เห็นชอบร่างฉบับนี้ในวันที่ 7 สิงหาคม⁹³

ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ออกแถลงการณ์เสนอแนะให้ประชาชนควรได้รับอนุญาตให้แสดงความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยที่มีต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) กสม.ยังระบุว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญควรเปิดโอกาสให้ทุกพรรคแสดงความเห็นของคนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญได้⁹⁴

ประชาคมระหว่างประเทศวิจารณ์การจำกัดสิทธิในกระบวนการออกเสียงประชามติ

ในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติ สหภาพยุโรป และรัฐบาลต่างประเทศหลายแห่งแสดงความกังวลอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับการปิดกั้นการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญในที่สาธารณะ และมาตรการรุนแรงที่นำมาใช้กับผู้วิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ

- **24 กันยายน 2558:**

ตัวแทนสหภาพยุโรปประจำประเทศไทยเรียกร้องรัฐบาลไทยให้เคารพเสรีภาพในการแสดงความเห็นและการชุมนุมระหว่างกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ และให้ปฏิบัติตามพันธกรณีของไทยที่มีต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)⁹⁵

- **8 ตุลาคม 2558:**

รัฐสภายุโรปลงมติการแก้ไขกฎหมายสำหรับประเทศไทย ซึ่งได้เรียกร้องให้คสช.รับรองให้มีรัฐธรรมนูญที่อยู่บนพื้นฐานหลักการประชาธิปไตย ทั้งหลักการสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม⁹⁶ ในระหว่างการอภิปราย สมาชิกรัฐสภายุโรปได้ตำหนิคสช.ที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่⁹⁷

- **25 กุมภาพันธ์ 2559:** เอกอัครราชทูตเนเธอร์แลนด์ประจำประเทศไทย คาร์ล ฮาร์ทโท (Karel Hartogh)

ยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเลือกตั้งอย่างเสรีและเป็นธรรม กระบวนการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่มีส่วนร่วม และการฟื้นฟูเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมอย่างเต็มที่⁹⁸

93 Nation, *ภาคประชาสังคมชี้ร่างรัฐธรรมนูญละเมิดสิทธิ - Civil society groups say draft violates rights*, 25 กรกฎาคม 2559

94 กสม., *แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ*, 3 พฤษภาคม 2559

95 ผู้แทนสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย *แถลงการณ์ผู้แทนยุโรปในประเทศว่าด้วยสถานการณ์การเมืองในไทย - Local EU statement on the political situation in Thailand*, 24 กันยายน 2558

96 รัฐสภายุโรป, *มติรัฐสภายุโรปวันที่ 8 ตุลาคม 2558 เกี่ยวกับสถานการณ์ในไทย (2558/2875(RSP))*, P8_TA(2558)0343, 8 ตุลาคม 2558

97 EurActiv, *สส.ยุโรปประณามรัฐบาลทหารไทย - MEPs condemn Thai junta*, 8 ตุลาคม 2558

98 สถานเอกอัครราชทูตราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย *เอกอัครราชทูตเนเธอร์แลนด์เข้าพบนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย*, 25 กุมภาพันธ์ 2559

- **7 เมษายน 2559:** เอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปแสดงความกังวลเกี่ยวกับข้อห้ามต่อการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากรัฐและกระตุ้นรัฐบาลไทยให้ปฏิบัติตามหลักการเสรีภาพด้านความเห็น รวมทั้งการแสดงออกก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม⁹⁹
- **11 เมษายน 2559:** สถานเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำประเทศไทย กระตุ้นทางการให้รับรองว่าพลเมืองไทยสามารถเข้าร่วม “การอภิปรายที่ครอบคลุมและมีเสรีภาพ” เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญนี้ได้¹⁰⁰
- **22 เมษายน 2559:** ซาอิด ราอัด อัล ฮุสเซน (Zeid Ra'ad Al Hussein) ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN High Commissioner for Human Rights) แสดงความกังวลมากขึ้นเกี่ยวกับ “การควบคุมเสียงที่เห็นต่างอย่างเข้มงวด” ก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม เขายังถึงความจำเป็นที่ประชาชนทั่วไป สมาชิกพรรคการเมือง ภาคประชาสังคม รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอ ผู้สื่อข่าว และนักวิชาการซึ่งต้องมี “พื้นที่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกลัวจะถูกคุกคาม ถูกตอบโต้หรือจับกุม”¹⁰¹
- **1 พฤษภาคม 2559:** รัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่น ฟุมิโอะ คิชิดะ (Fumio Kishida) แสดงความหวังว่าประเทศไทยจะมี “ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว” เพื่อนำไปสู่การสถาปนารัฐบาลพลเรือน “ในขณะที่เดียวกันต้องรับฟังเสียงของประชาชน” ในบริบทเกี่ยวกับวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰²
- **12 พฤษภาคม 2559:** เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย กลิน เดวีส์ (Glyn Davies) แสดงความกังวลเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมทางการเมืองในไทย และเรียกร้องรัฐบาลไทยให้เปิดให้มีการอภิปรายอย่างเปิดเผยและการมีส่วนร่วมอย่างอิสระที่เกี่ยวข้องกับวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰³
- **13 พฤษภาคม 2559:** เอกอัครราชทูตสวีเดนประจำประเทศไทย สตัฟฟาน แฮร์สตร็อม (Staffan Herrström) ย้ำถึงความสำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและในการชุมนุม ในบริบทเกี่ยวกับวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰⁴
- **17 พฤษภาคม 2559:** ประธานผู้แทนรัฐสภายุโรปเกี่ยวกับกิจการความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) แวนเนอร์ ลองเกน (Werner Langen) ย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการที่มีส่วนร่วมซึ่งเปิดโอกาสให้ “มีการอภิปรายอย่างเสรีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด” ก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰⁵

99 กระทรวงการต่างประเทศฟินแลนด์, เอกอัครราชทูตประเทศอียูกังวลกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นในไทย - EU countries' ambassadors concerned over developments in Thailand, 7 เมษายน 2559

100 สถานเอกอัครราชทูตแคนาดา - Ambassade du Canada en Thaïlande, แอลงการณัสถานทูตแคนาดาเกี่ยวกับคำสังคสข.ที่ 13/2559, 11 เมษายน 2559

101 UNOHCHR, ประธานสิทธิมนุษยชนยูเอ็นกังวลกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นของทหารในรัฐบาลไทย - UN Human Rights Chief deeply concerned at growing military role in Thai Government, 22 เมษายน 2559

102 กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น การประชุมระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่น-ไทย, 1 พฤษภาคม 2559

103 Nation, เดวีส์ย้ำข้อกังวลของสหรัฐฯ ต่อปัญหาสิทธิ - Davies reiterates US concerns over rights, 13 พฤษภาคม 2559

104 สถานเอกอัครราชทูตสวีเดนที่กรุงเทพฯ (เฟชนักเพจ), 13 พฤษภาคม 2559

105 EurActiv, อียูแจ้งต่อไทย: การเลือกตั้ง “ที่เสรีและเป็นธรรม” เท่านั้น ไม่อย่างนั้นจะมีการตอบโต้ - EU to Thailand: 'Free and fair elections' or face consequences, 20 พฤษภาคม 2559

- **13 มิถุนายน 2559:** ในคำกล่าวเปิดสมัยประชุมที่ 32 ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (HRC) ซาอิด ราอัด อัลฮุสเซน ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติย้ำว่า “การอภิปรายสาธารณะที่เสรี เป็นธรรม และมีพลวัตเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ” เป็นเงื่อนไขจำเป็นของการกลับไปสู่ “ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน” ของไทย เขายังแสดงความกังวลต่อกรณีที่มีการตั้งข้อหาล้มล้างการปกครองกับผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ¹⁰⁶
- **20 มิถุนายน 2559:** ในการสนทนาทางโทรศัพท์กับหัวหน้าคสช. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ บัน คีมุน (Ban Ki-moon) ย้ำว่าการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญที่ครอบคลุมและมีเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประกันให้เกิดความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญ¹⁰⁷
- **29 มิถุนายน 2559:** รองเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ยอน เอลีอาสสัน (Jan Eliasson) แสดงความกังวลเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมก่อนจะถึงวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰⁸
- **4 กรกฎาคม 2559:** เอกอัครราชทูตสวีเดนประจำประเทศไทย สดัฟฟาน แฮร์สตร็อมม์ย้ำถึงความกังวลของสหภาพยุโรปที่มีต่อการจำกัดเสรีภาพด้านการแสดงออกและเสรีภาพด้านการชุมนุมก่อนวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹⁰⁹
- **7 กรกฎาคม 2559:** คณะกรรมการกิจการต่างประเทศของรัฐสภาเยอรมนี วิจารณ์เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญไทย โดยมีข้อสังเกตว่า “ไม่สนับสนุนหลักการแบ่งแยกอำนาจ” และเรียกร้องคสช. ให้อนุญาตให้ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์และลงคะแนนเสียงต่อร่างรัฐธรรมนูญ “โดยปลอดจากการกดขี่”¹¹⁰
- **15 กรกฎาคม 2559:** เอกอัครราชทูตแคนาดา สหรัฐฯ รัฐภาคีสหภาพยุโรป 20 ประเทศ ซึ่งมีตัวแทนการทูตในไทย และตัวแทนสหภาพยุโรปในไทยแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการห้ามแสดงความคิดเห็นอย่างสงบเพื่อปิดกั้นการอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ และกระตุ้นรัฐบาลให้เปิดโอกาสให้ประชาชน “มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนอย่างเปิดเผย”¹¹¹
- **26 กรกฎาคม 2559:** ผู้รายงานพิเศษประจำสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก เดวิด เคย์ (David Kaye) แสดงความกังวลอย่างจริงจังกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และกระตุ้นรัฐบาลให้ปฏิบัติตามพันธกรณีของไทยที่มีต่อกติกา ICCPR และยังเรียกร้องให้รัฐบาลส่งเสริม “บรรยากาศที่เปิดเผยมสำหรับวาทกรรมสาธารณะ” ในช่วงก่อนวันออกเสียงประชามติ 7 สิงหาคม¹¹²

106 UNOHCHR, ความเกลียดชังกำลังกลายเป็นกระแสหลัก – รายงานระดับโลกของข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนในสมัยประชุมที่ 32 ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน - Hate is being mainstreamed' - global update by the High Commissioner at the 32nd session of the Human Rights Council, 13 มิถุนายน 2559

107 เลขาธิการสหประชาชาติ บัน คีมุน, ข้อมูลจากการโทรศัพท์พูดคุยกับ ฯพณฯ นายประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีไทย, 20 มิถุนายน 2559

108 Secretary-General Ban Ki-moon, ข้อมูลจากการประชุมร่วมกันของรองเลขาธิการกับ ฯพณฯ นายวิรัตน์ พุตระกูล รัฐมนตรีช่วยต่างประเทศของไทย, 5 กรกฎาคม 2559

109 สถานเอกอัครราชทูตสวีเดนที่กรุงเทพฯ เอกอัครราชทูต Staffan Herrström ในจดหมายข่าวประจำเดือนมิถุนายน, 4 กรกฎาคม 2559

110 EurActiv, สส.เยอรมันประณามการร่างรัฐธรรมนูญของไทย - German lawmakers denounce Thailand's draft constitution, 7 กรกฎาคม 2559

111 Bangkok Post, มาพูดเรื่องนี้กันดีกว่า - Let's talk about this, 15 กรกฎาคม 2558

112 UNOHCHR, ผู้ชำนาญการยูเอ็นกระตุ้นไทยให้ประกันให้มีการอภิปรายอย่างเสรีก่อนการออกเสียงประชามติ- UN Expert urges Thailand to ensure free debate ahead of the constitutional referendum, 26 กรกฎาคม 2559

ประเด็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญและกระบวนการออกเสียงประชามติที่มีการพูดถึงในรายงานประเทศ UPR

ในระหว่างการทบทวนด้านสิทธิมนุษยชนตามวาระ (UPR) กรณีประเทศไทยเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559 รัฐบาลยอมรับข้อเสนอแนะที่เรียกร้องให้ทางการไทยสนับสนุนให้มีการอภิปรายอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ¹¹³ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่ยอมรับข้อเสนออีกประการหนึ่งที่เรียกร้องให้ยกเลิกมาตรการจำกัดการใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิรูปการเมือง¹¹⁴

ไม่มีรัฐบาลประเทศอาเซียนใดได้กล่าวถึงร่างรัฐธรรมนูญของไทยและกระบวนการออกเสียงประชามติ เนื่องมาจากการยึดตามหลักการไม่แทรกแซง “กิจการภายใน” ของรัฐภาคีอื่นในอาเซียน

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ยุติการควบคุมตัวโดยพลการต่อบุคคล รวมทั้งสื่อมวลชนซึ่งใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับร่างรัฐธรรมนูญ และให้ยกเลิกข้อหาใด ๆ ที่มีต่อบุคคลเหล่านี้
2. ยุติการข่มขู่และการคุกคามใด ๆ ต่อบุคคลที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ
3. ให้รับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมโดยสงบ ภายใต้สถานการณ์ทั้งหมด เพื่อเป็นการสอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามกฎหมายบัตรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันไว้
4. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61 และ 63 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 เพื่อยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิด ซึ่งอันที่จริงเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างชอบธรรม
5. ยกเลิกประกาศศสช.ที่ 7/2557 และข้อ 12 ของคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 และยกเลิกการจำกัดสิทธิใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยที่เกี่ยวข้องเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
6. ยกเลิกประกาศศสช.ที่ 97/2557 และ 103/2557, คำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 41/2559 และข้อ 5 ของคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 เพื่อเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนทำหน้าที่อย่างอิสระเสรี
7. ยกเลิกประกาศศสช.ที่ 57/2557 เพื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองจัดการประชุมและดำเนินกิจการทางการเมืองได้

---

113 “สนับสนุนให้มีการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ” (สาธารณรัฐเกาหลี); คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, สมัยประชุมที่ 25, รายงานคณะกรรมการทบทวนสิทธิมนุษยชนตามวาระ (Working Group on the Universal Periodic Review), 13 พฤษภาคม 2559; UN Doc. A/HRC/WG.6/25/L.13 ข้อหน้า 5.29

114 “ยกเลิกข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะมาตรา 61 ของพรบ.ประชามติและคำสั่งศสช.ที่ 7/2557 อนุญาตให้ประชาชนชาวไทยเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการปฏิรูปการเมือง รวมทั้งการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่” (สหรัฐอเมริกา); คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, สมัยประชุมที่ 25, รายงานคณะกรรมการทบทวนสิทธิมนุษยชนตามวาระ (Working Group on the Universal Periodic Review), 13 พฤษภาคม 2559; UN Doc. A/HRC/WG.6/25/L.13 ข้อหน้า 6.14

8. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
เพื่อยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดซึ่งอันที่จริงเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างชอบธรรม
9. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา
เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
10. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ให้เปลี่ยนจากระบบขออนุญาตล่วงหน้า
มาเป็นระบบแจ้งล่วงหน้า
11. จำแนกมาตรการจำกัดสิทธิอื่นใดที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
12. เปิดโอกาสให้ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคม สามารถเข้าเยี่ยมประเทศได้
13. ลงนามและให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

ข้อเสนอแนะกรณีที่ยังรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับ

14. จัดการเลือกตั้งทั่วไปที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยไม่ล่าช้า
และเปิดให้มีการอภิปรายและการรณรงค์อย่างเปิดเผยของพรรคการเมืองก่อนจะมีการเลือกตั้ง
และให้ผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้งที่เป็นอิสระมาปฏิบัติหน้าที่
15. ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสนับสนุนให้มีการอภิปรายอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญได้

ข้อเสนอแนะกรณีที่ยังรัฐธรรมนูญไม่เป็นที่ยอมรับ

16. ยกเลิกมาตรา 44, 47 และ 48 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
17. รับรองให้มีกระบวนการที่โปร่งใสและเปิดเผย โดยประชาชนมีส่วนร่วม
ในการสรรหาสมาชิกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ
18. กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนของการทำประชามติครั้งต่อไป
19. อนุญาตให้มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจัง
ทั้งในช่วงก่อนและระหว่างกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญใหม่
20. ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมการอภิปรายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญใหม่อย่างเสรี เปิดเผย และมีข้อมูล

21. รับรองว่าข้อบทต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญใหม่มีเนื้อหาที่เป็นรูปแบบเดียวกับกับมาตรฐานประชาธิปไตย และเป็นที่ยึดคล้อยกับกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

22. กรณีที่มีการให้ความเห็นชอบต่อรัฐธรรมนูญในการออกเสียงประชามติครั้งใหม่ ให้จัดการเลือกตั้งที่ยึดคล้อยกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยไม่ล่าช้า และอนุญาตให้มีการอภิปรายและการรณรงค์อย่างเปิดเผยของพรรคการเมือง ก่อนและหลังการเลือกตั้ง และให้ผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้งที่เป็นอิสระเข้ามาปฏิบัติหน้าที่